

A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET TANULMÁNYAI A SZERZŐI JOG DIGITÁLIS VILÁGHOZ VALÓ ALKALMAZKODÁSÁRÓL

A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET UGC- MUNKACSOPORTJÁNAK BESZÁMOLÓJA A FELHASZNÁLÓK ÁLTAL GENERÁLT TARTALOM SZERZŐI JOGI KÉRDÉSEIVEL KAPCSOLATBAN¹

BEVEZETŐ MEGJEGYZÉSEK

A munkacsoport úgy találta, hogy a felhasználók által generált tartalom (user generated content, a továbbiakban általában UGC) témája elsősorban szakmai, illetve szakpolitikai megközelítést igényel. A jelenség és az azzal járó problémák közismertek; tudományos tanulmányok nem látszanak szükségesnek az érintett kérdések megítéléséhez. Az Európai Bizottság 2008-tól számos anyagban és formában foglalkozott ezzel a témával, számba vették a jelenlegi nemzetközi és EU-szabályokat és a különböző megoldási lehetőségeket.

A munkacsoport beszámolója, a jelen bevezető megjegyzéseken kívül, *hat részből áll*. Az *első* egy „beépített” tanulmányként is felfogható, hisz a „strukturált dialógus” most már több évre visszanyúló előzményeinek és az Európai Bizottság vonatkozó dokumentumainak az áttekintése az UGC fogalmának a tisztázását és a lehetséges szakmai és szakpolitikai alternatívák számbavételét is jelenti. A *második rész* a „strukturált dialógus” és azon belül az UGC-munkacsoport mandátumának az értelmezését és pontosítását szolgálja. A *harmadik rész* a munkacsoport általános megállapításait és javaslatait foglalja magában. A *negyedik rész* a lehetséges jogosítási modelleket veszi számba. Az *ötödik rész* a bármilyen jogosítási rendszer működéséhez elengedhetetlen jogérvényesítési eszközöket és felelősségi szabályokat tekint át röviden. A *hatodik rész* a munkacsoport megállapításait és javaslatait foglalja össze.

Az *ötödik részben* említett eszközöket és felelősségi szabályokat a harmadik ülésén tekintette át a munkacsoport. Azon az ülésen *az online közvetítők képviselői* (ketten az SZJSZT

¹ A munkaanyag a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának (SZTNH) a felkérésére készült, amely szerint a testület feladata, hogy tagjaiból létrehozott munkacsoportok útján – ahol szükséges külső szakértők bevonásával – dolgozzon ki szakmai, illetőleg tudományos anyagokat az Európai Bizottság „Licences for Europe” programja alapján kialakítandó „strukturált dialógus” keretében. Az ebből a célból létrehozott négy munkacsoport közül a jelen munkacsoportnak a felhasználók által generált tartalom szerzői jogi kérdéseivel kellett foglalkoznia. A munkacsoport referense: *id. dr. Ficsor Mihály*, a Szerzői Jogi Szakértő Testület tiszteletbeli elnöke; tagjai: *dr. Sár Csaba*, a Szerzői Jogi Szakértő Testület elnökhelyettese, *dr. Szinger András* és *dr. Tomori Pál*, a testület elnökségének tagjai, *dr. Békés Gergely*, *dr. Detrekői Zsuzsa*, *dr. Fábri Péter*, *dr. Grad-Gyenge Anikó* PhD és *dr. Humpfner Viktória*, a testület tagjai, valamint *dr. Pataki-Kvasnyik Boglárka* és *dr. Fay Margit* külső szakértők. A jelen munkaanyagot a testület elnöksége 2013. június 17-i ülésén hagyta jóvá.

tagjai, ketten pedig külső szakértők) részéről még csak az hangzott el, hogy szeretnék megtartani a közvetítőkre irányadó eddigi felelősségi szabályokat; részletek nem kerültek szóba. Azonban a jelentéstervezetnek a felelősségi szabályokra vonatkozó részeire már valamivel részletesebb észrevételeket tettek. Ezekre az észrevételekre az érintett bekezdésekhez kapcsolatosan utal a jelentés, hozzájuk téve azonban azokat az érveket is, amelyekre tekintettel a munkacsoport többi tagja (mind a heten az SZJSZT tagjai) egyetértett a felsorolt intézkedések megfontolásával (csak miután eredetileg rövidebb felsorolásról volt szó, ezek az érvek nem szerepeltek a jelentéstervezetben). A testület elnöksége a munkacsoport többségi véleményével értett egyet, s úgy találta, hogy a felsorolt intézkedések megfontolásra érdemesek (mindazonáltal a jelentés jóváhagyott változata jegyzetszerűen utal azokra a véleményekre is, amelyekkel így az elnökség nem értett egyet).

A munkacsoport tagjai hangsúlyozták, hogy az olyan intézkedések esetében, ahol azok a közvetítők feladatuk körébe tartoznak, nem lehet egyedül rájuk hárítani az anyagi terheket (ugyanakkor ha a közvetítők számottevő jövedelemre tesznek szert, s ha annak forrása épp a jogsértő tartalmaknak a hozzáférhetővé tétele – jobbára a kapcsolódó hirdetések révén –, akkor azt indokolt figyelembe venni a jogosultak esetleges teherátvállalása, illetve annak mértéke szempontjából).

A KONZULTÁCIÓ ELŐZMÉNYEI ÉS EDDIGI LEBONYOLÍTÁSA; BIZONYTALAN UGC-FOGALOM ÉS SZAKPOLITIKAI CÉLOK; A „STRUKTURÁLT DIALÓGUS” PROBLÉMÁI

Zöld könyv (2008. július 16.)

A Bizottság már a 2008-ban közzétett Zöld könyvben² felvetette az UGC témáját. Amennyiben a Zöld könyvnek az UGC-re vonatkozó részét összevetjük a később közzétett bizottsági anyagok ilyen tárgyú részeivel, azt láthatjuk, ez az első elemzés volt eddig a legrészletesebb. Külön figyelmet érdemel, hogy a dokumentum a „3. Kivételek: konkrét kérdések” cím alatt foglalkozik a „Felhasználók által létrehozott tartalommal”. A Bizottság által közzétett hivatalos magyar fordításból idézünk (amely, mint ahogyan a lábjegyzeteink tükrözik, néhány pontatlanságot is tartalmaz).

² Zöld könyv – szerzői jog a tudásalapú gazdaságban. COM (2008) 466 végleges.

3.4. Felhasználók által létrehozott tartalom³

A fogyasztók nemcsak felhasználók, hanem ma már egyre nagyobb mértékben különböző tartalmak létrehozói is. A konvergencia új, az információs és kommunikációs technológia kapacitására épülő alkalmazások kifejlesztéséhez vezet, amely bevonja a felhasználókat különböző tartalmak létrehozásába és terjesztésébe. A web 2.0 alkalmazások, mint a blogok, podcastok, a wiki vagy a videomegosztás lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy könnyedén alkossanak és osszanak meg szövegeket, videókat vagy képeket, és aktívabb, együttműködő szerepük legyen a tartalmak létrehozásában és a tudás terjesztésében. Jelentős különbség van azonban a felhasználók által létrehozott tartalom és azon meglévő, jellemzően szerzői joggal védett tartalmak között, amelyeket a felhasználók egyszerűen feltöltenek. *Egy OECD-tanulmány a felhasználók által létrehozott tartalmat a következőképpen határozta meg: „az interneten a nyilvánosság számára rendelkezésre bocsátott tartalom, amely bizonyos mértékű kreatív erőfeszítést tükröz, és amelyet a professzionális ismereteken és gyakorlatokon kívül hoztak létre.”*⁴

Az irányelv jelenleg nem tartalmaz olyan kivételt, amely lehetővé tenné a szerzői joggal védett, meglévő tartalmak felhasználását új vagy származékos művek alkotása céljára.⁵

Az a kötelezettség, hogy bármely transzformatív tartalom rendelkezésre bocsátása előtt tisztázni kell a jogviszonyokat, az innováció korlátjaként értelmezhető, mivel gátolja az új, potenciálisan értékes művek terjesztését.

Mielőtt azonban bármilyen kivételt lehetne bevezetni a transzformatív művekre vonatkozóan, gondosan meg kell határozni azokat a feltételeket, amelyek között egy transzformatív felhasználást engedélyezni lehet, hogy az ne ütközzön az eredeti mű jogosultjainak gazdasági érdekeivel.

Felmerült annak az igénye, hogy kivételt kell elfogadni a transzformatív, felhasználó által létrehozott tartalom vonatkozásában. A Gowers Review azt ajánlotta, hogy kivételt kell megállapítani a „kreatív, transzformatív vagy származékos művekre” [40], a Berni Egyezményben meghatározott háromlépcsős teszt betartásának keretein belül. A Gowers Review elismeri, hogy ez ellentétes lenne az irányelvvel, ezért annak

³ Az angol eredetiben a "user-created content" kifejezés szerepel, amit „felhasználók által alkotott tartalom”-ként kellett volna fordítani. A „létrehozott” jelző nem fejezi ki eléggé azt, amit az „alkotott” kifejezés nevezetesen, hogy szerzői jogilag releváns műről van szó.

⁴ Az eredeti angol szöveg így szól: "content made publicly available over the Internet, which reflects a certain amount of creative effort, and which is created outside of professional routines and practices". (Amint látható, a meghatározásban is az alkotás – és nem a kevésbé egyértelmű „létrehozás” kifejezés szerepel.)

⁵ Ez a kijelentés így nem pontos. A Zöld könyv itt idézett része maga is említ két olyan kivételt, amely bizonyos fajta UGC alkotására alkalmas. Nyilván azt kívánták mondani valójában, hogy „Az irányelv jelenleg nem tartalmaz olyan külön kivételt, amely...”

módosítására van szükség. Egy ilyen kivétel engedélyezésének az lenne a célja, hogy támogassa a művek innovatív felhasználását és hozzáadott érték teremtésére ösztönözzön.

A Berni Egyezmény értelmében a többszörözési jog eleve lefedné a transzformatív felhasználást.⁶ Az e jogok alóli kivételnek meg kell felelnie a háromlépcsős tesztnek. Mindenekelőtt pontosabbnak kell lennie és hivatkoznia kell egyedi politikai indokokra vagy az indokolt felhasználás típusaira. Rövid szakaszokra (rövid részletek, kizárva a különösen jól megkülönböztethető részeket) kell továbbá korlátozni az adaptáció jogának⁷ megsértése nélkül.

Az irányelv értelmében bizonyos kivételek rugalmasságot biztosíthatnak a művek szabad felhasználásával kapcsolatban. Az előzőleg említett kivételektől eltérően az 5. cikk (3) bekezdésének d) pontja lehetővé teszi „a kritikai vagy ismertetési céllal történő” idézést.⁸ Ennek megfelelően a kritika vagy az ismertetés csak példát jelent az idézetek lehetséges indokolására. Ez jelzi, hogy az 5. cikk (3) bekezdésének d) pontja esetében szélesebb alkalmazási kört lehet megállapítani, bár az idézést korlátozni kell a „cél által indokolt terjedelemben”, és összhangban kell lennie a „tisztes gyakorlat”-al. A magyarázat „konkrét célja” magának a műnek az elemzése. A konkrét műre vonatkozó magyarázatban tisztes mértékű idézés azonban tisztességtelen gyakorlattá válhat, ha azt egy általánosabb téma elemzése céljára használják. Az irányelv 5. cikke (3) bekezdésének k) pontja – amely kivételt tesz „karikatúra, paródia vagy utáncolat készítésének céljára történő felhasználás” esetén –, szintén lehetővé teszi bizonyos rugalmasságot. Bár ez a felhasználás nem meghatározott, lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy saját kreatív vagy transzformatív céljaikra korábbi művek elemeit újra felhasználják. (Kiemelés tőlünk.)

⁶ A hivatalos magyar fordítás pontatlan. Az eredeti angol szöveg így szól: „Under the Berne convention (sic; kisbetűvel), a transformative use would be prima facie covered by the reproduction right and the right of adaptation.” Tehát az angol változat – helyesen – az átdolgozási jogra is utal.

⁷ Itt már utalás van a fordításban az átdolgozási jogra.

⁸ A fordítás pontatlan és így értelmetlenné teszi a következő mondatokat. Az eredeti angol szövegben ez szerepel: „article 5(3)(d) allows quotations for purposes such as criticism or review.” Ez felel meg az irányelv angol változata szövegének (amely összhangban van a Berni Egyezmény angol szövegével): „quotations for purposes such as criticism or review, provided that they relate to a work or other subject-matter which has already been lawfully made available to the public, that, unless this turns out to be impossible, the source, including the author’s name, is indicated, and that their use is in accordance with fair practice, and to the extent required by the specific purpose” (kiemelés tőlünk). A „such as” szavak „elveztek a fordításban.” Ezúttal nem feltétlenül a Zöld könyv magyar fordítója a hibás; feltehető, hogy az irányelv pontatlan hivatalos magyar szövegét vette alapul, amely ugyancsak kizárólag kritika vagy ismertetés céljára szűkíti az eredeti változatban tágabb kivételt (ami az UGC szempontjából releváns körülmény): „d) korábban jogszerűen nyilvánosságra hozott műből vagy más, védelem alatt álló teljesítményből kritikai vagy ismertetési céllal történő idézés, amennyiben lehetséges, a forrás feltüntetésével – beleértve a szerző nevét is –, továbbá ha felhasználása megfelel a tisztességes gyakorlatnak, a cél által indokolt terjedelemben”.

Megjegyzés: Amint látható, a Bizottság először valamilyen külön kivétel bevezetését is megfontolandónak találta az UGC céljára. Ezzel kapcsolatban az Egyesült Királyságban közzétett Gowers Review-ra utalt, amely viszont az Amerikai Egyesült Államok szerzői jogában ismert „fair use”-doktrína – és azon belül a transzformatív felhasználás ismervének az alkalmazása – útján kereste a megoldást. A „fair use” intézménye azonban nyilvánvalóan idegen az aquis rendszerétől, s emellett az a mód, ahogyan a doktrína alapján „transzformatív felhasználások” céljára kivételt engednek, időnként aggályokat vet fel a Berni Egyezmény átdolgozási jogról szóló 12. cikkével való összhang tekintetében.

Ugyanakkor figyelemre méltó, hogy az UGC-nek egy szűkebb – inkább UCC – változatát vette alapul a Zöld könyv, hisz nem általában a felhasználók által „generált”, hanem a felhasználók által alkotott (user-created) tartalomról volt szó benne.

A Bizottság 2009. évi közleménye – Szerzői jog a tudásalapú gazdaságban (2009. október 19.)

A közlemény⁹ a Zöld könyv alapján folytatott konzultáció eredményeit foglalta össze, és azok alapján vázolta fel a további elképzeléseket. Az UGC témakörében a következőket tartalmazta:

*Felhasználók által létrehozott tartalom*¹⁰

A Web 2.0 alkalmazások, mint pl. a blogok, podcastok, wiki-rendszerek, valamint fájl- és videomegosztás segítségével a felhasználók egyszerűen hozhatnak létre és oszthatnak meg szövegeket, videókat és képeket. Ez felgyorsította új internetes alkalmazások kifejlesztését, és előtérbe helyezte a felhasználók által létrehozott (amatőr) tartalom kérdését, mivel a fogyasztók egyre inkább tartalomkészítők is lesznek, számos esetben műveik alapjául szerzői jogvédett anyagokat felhasználva.

A Zöld könyv megvizsgálta a felhasználók által létrehozott tartalomra vonatkozóan alkalmazható kivételeket (kritikai vagy ismertetési céllal történő idézés, véletlenszerű felhasználás, karikatúra, paródia vagy utáncsat) és egy új kivétel esetleges hozzáadását „a kreatív, transzformatív vagy származékos” művekre vonatkozóan.

A konzultáció eredménye azt mutatja, hogy a legtöbb érdekelt fél még túl korainak tartja a felhasználók által létrehozott tartalom szabályozását. A felhasználók által létrehozott tartalom meghatározása sem egyértelmű. Ezenkívül az sem világos, hogy a felhasználók által létrehozott tartalomra vonatkozó speciális szabályok az amatőr és

⁹ COM (2009) 0532 végleges.

¹⁰ Az eredeti angol változatban a következő cím szerepel: „User-created content (UCC)”.

professzionális felhasználókra egyaránt kiterjedjenek-e, hogyan lehet e csoportok között különbséget tenni, illetve a felhasználók által létrehozott tartalomra vonatkozó szabályok hogyan kapcsolódjanak a meglévő korlátozásokhoz, mint pl. idézés, véletlenszerű felhasználás, karikatúra, paródia vagy utánczat.

További lépések

Mivel a felhasználók által létrehozott tartalom még mindig új keletű jelenség, a Bizottság részletesebben meg kívánja vizsgálni az olyan nem-professzionális felhasználók speciális igényeit, akik védettséget élvező művekre támaszkodva hoznak létre saját műveket. A Bizottság továbbra is konzultációt folytat az amatőr felhasználók számára nyújtandó egyszerűbb, elérhetőbb és felhasználóbarátabb jogviszony-tisztázási¹¹ megoldásokkal kapcsolatban. (Kiemelés tőlünk.)

Megjegyzés: Az UGC szűkebb és a szerzői jog szempontjából tisztább fogalma – user-created content (UCC) – nem változott. A konzultáció eredményeként a Bizottság egyelőre lemondott egy külön, az UGC céljára szolgáló kivétel bevezetésének a gondolatáról. Bizonytalanság volt abban, hogy bármilyen megoldás az amatőr és a hivatásos felhasználókra kiterjedjen-e, s ha igen, egyformán-e. Egyelőre azonban a nem hivatásos felhasználók speciális igényeivel kívánt foglalkozni a Bizottság.

Szükséges rámutatni, hogy nem volt szó a közleményben arról, milyen jogérvényesítési módszereket lehetne és kellene alkalmazni azokkal szemben, akik, ott ahol az UGC létrehozásáról jogosításra van szükség (és arra lehetőség is van), jogosítás nélkül használnak fel védett anyagokat.

Reflection Document (2009. október 22.)

Miután a fenti közleményben a Bizottság tisztázta, hogy egyelőre nem szorgalmazza külön kivétel bevezetését az UGC céljára, s inkább a jogosítási modellek útján keresi a megoldást, szinte egyidejűleg – csupán három nappal később – már közzé is tett egy dokumentumot a következő címmel: „Creative Content in a European Digital Single Market: Challenges for the Future. A Reflection Document of DG INFSO and DG MARKT”¹² (a továbbiakban: „Reflection Document” vagy „RD”).

Innen számít a Bizottság új „jogosításcentrikus” megközelítése. A munkacsoport e dokumentum és a további bizottsági dokumentumok alaposabb elemzését tartotta szükségesnek. Mégpedig úgy, hogy az azokban foglaltakat a szerzői jogi szakpolitika (és a kapcsolódó kul-

¹¹ A dokumentumnak csak az eredeti angol változata állt a munkacsoport rendelkezésére. Az angol eredetiben szereplő „rights clearance” kifejezés ebben az összefüggésben nem jogviszonytisztázást, hanem jogosítást jelent.

¹² Online hozzáférés: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/other_actions/col_2009/reflection_paper.pdf.

turális politika) általánosabb összefüggéseiben is megvizsgálja, és áttekintse a dokumentumoknak az európai alkotói közösségek és a kulturális politika képviselői részéről történt fogadtatását is.

Az RD-ben a következő áll az UGC – pontosabban akkor még a UCC – kérdéséről.

Digital technologies bring a number of changes to the way creative content is created, exploited and distributed. New content is being created by traditional players such as authors, producers, publishers; but *user-created content is playing a new and important role, alongside professionally produced content*. The co-existence of these two types of content needs a framework designed to guarantee both freedom of expression and an appropriate remuneration for professional creators, who continue to play an essential role for cultural diversity.¹³

*User-created content is defined as content made publicly available through telecommunication networks, which reflects a certain amount of creative efforts, and is created outside of the professional practices.*¹⁴

Megjegyzés: Az RD a néhány nappal korábban közzétett 2009-es közleményben foglaltakkal összhangban foglalkozik az UGC kérdéssel. Tehát, (i) annak az UCC-re szűkített fogalmát használja; (ii) a nem hivatásszerű UCC-alkotókról van szó; (iii) az alkotó jelleggel összhangban csak azt tekinti UCC-nek, amely „bizonyos mértékű alkotó erőfeszítést tükröz.”

Ebből elvileg az következett volna, hogy az RD-nek nem kellett volna foglalkoznia a védett anyagoknak a változtatás nélküli feltöltésével (amit sokan – ha természetesen nem is az UCC de – az UGC fogalmi körébe tartozónak gondolnak). A meghatározás szerinti UCC-fogalom elvileg két alkategóriát ölelhetett fel: egyrészt az önálló alkotásokat (negatív meghatározással azokat, amelyek nem származékos művek), másrészt a származékos műnek számító UCC-t. Azonban, mint ahogyan a lentiekben látható, az RD valójában az utóbbi alkategória vizsgálatát találta szükségesnek. Továbbá az is kitűnik a lenti idézetből, hogy mégis megjelenik a (külön meg nem határozott módon való) feltöltés kérdése is (ami viszont már tágabb UGC-fogalomra látszik utalni).

[U]user-created content and interactive services are having an increasing social, cultural and economic impact on content industries. Consumers expect more freedom and flexibility to express themselves on these platforms. They also want to be clearly informed whether their activities are compatible with third party copyright and under what conditions they could derive commercial revenues from their own creations. Again, the Commission and Members of the European Parliament frequently receive information requests and complaints from European citizens asking

¹³ L. p. 3–4.

¹⁴ 6. sz. lábjegyzet; p. 3.

*how they can comply with copyright rules in uploading user-generated content on the internet. European citizens who are willing to comply with copyright rules are often bewildered by the complexity of the response.*¹⁵ (Kiemelés tőlünk.)

Megjegyzés: A fenti bekezdésben is tükröződik az RD általános egyoldalúsága, amire a lent ismertetett észrevételek utalnak. A dokumentum kizárólag a hozzáférés szabadságára helyezi a hangsúlyt, és csak a felhasználók „panaszaira” hivatkozik. Nem utal szerzők és más jogosultak érdekeire, az irányadó szerzői jogi szabályokra s azok betartásának szükségességére, a rendelkezésre álló jogosítási formákra (főleg a közös jogkezelő szervezetek által kínáltakra), s arra, hogy a felhasználók a rendelkezésre álló jogosítási forrásokat is negligálva milyen hátrányokat okoznak a jogosultaknak. Nincs szó a szolgáltatók és más közvetítők döntő szerepéről, közreműködési kötelezettségükről és az annak figyelmen kívül hagyása esetén fennálló felelősségükről. S általában nincs egyetlen szó sem arról, hogy mikor, milyen módszerekkel lehet indokolt a jogérvényesítés a jogosulatlanul létrehozott UCC esetében.

A Reflection Document fogadtatása (az SZJSZT angol nyelvű észrevételeivel)

A munkabizottság fenti megjegyzései az UGC-vel kapcsolatos rész tekintetében utalnak az RD egyoldalú voltára, a jogosulti érdekek figyelmen kívül hagyására. Azonban *ez a fajta kiegyensúlyozatlanság az egész dokumentumra jellemző volt.* Az első – 2004 és 2009 közötti – Barroso-bizottság mandátumának lejártá (2009. október 31.) előtt nem több mint kilenc nappal tették közzé az INFOS (információs társadalom és média)-főigazgatóság és (a szerzői jogért tulajdonképpen felelős) MARKT (belső piac)-főigazgatóság közös dokumentumaként. Ám az az általános vélemény alakult ki róla, hogy elsősorban az előbbi főigazgatóság (és végső soron az IT-ipar) álláspontját és törekvéseit tükrözi (amelynek akkor a már alelnöki várományos Viviane Reding volt a biztosa).

A dokumentum természetesen élvezte az IT-iparágak és – a könnyű és lehetőleg ingyenes hozzáférést velük szövetségben szorgalmazó – fogyasztói szervezetek támogatását. Viszont *gyakorlatilag egyöntetű és meglehetősen erős visszautasításban részesült az alkotók és más jogosulti csoportok, illetőleg a szerzői jogi szakmai szervezetek részéről.*

A határozott visszautasítás egyik oka az volt, hogy a dokumentum (a tételesen cáfolt) állítólagos belső piaci problémákra hivatkozással, az Európai Szerződés (TFEU) 118. cikkének a téves értelmezésére építve javasolta a szerzői jogi szabályozásnak a tagállamoktól való elvonását (felcserélve azt egy „Európai Szerzői Jogi Kódexszel”), valamint azt is, hogy fel kellene számolni a tagállamok még meglévő szuverenitásából adódó territorialitás elvét.

¹⁵ L. p. 10.

Ezek a javaslatok szembe menni látszottak az EU számos „alkotmányos” alapelvével, mint amilyen az Unió és a tagországok közötti árnyalt hatáskörmegosztás, s azzal összefüggésben a szubszidiaritás és az arányosság elve. Megvalósításuk erőltetése indokolatlan konfliktusokat idézett volna elő számos, a (nemzetközi szerződésekből is adódó) territorialitás elvére épülő, jól működő jogosítási rendszerekkel és a kulturális sokszínűség védelmének az elvével is.

Az erőteljes visszautasítás másik oka egyértelműen tartalmi jellegű volt. Az alkotói és más jogosult csoportok azt kifogásolták, ami nemcsak az UGC-re vonatkozó részben, de szinte minden, az RD által érintett szerzői jogi és szomszédos jogi kérdésben megnyilvánult; nevezetesen azt, hogy az e jogok szükséges védelmének és érvényesíthetőségének a szempontjai indokolatlanul háttérbe szorultak egyes gazdasági és populista politikai érdekek és európai „federalista törekvések” javára.

Az UGC kérdésének a megítélése és az EU szintjén való rendezésének a szempontjából hasznos lehetne az RD – s azon belül az UGC-vel kapcsolatos kiegyensúlyozatlan elképzelések – visszautasítását tükröző fent említett észrevételek részletesebb áttekintése. Ez azonban aránytalanul megterhelné ezt a beszámolót. *Csupán két mozzanatra korlátozzuk a beszámolónak ezt a részét. Egyrészt az SZJSZT-nek az RD-re tett angol nyelvű észrevételei lényegének az ismertetésére, másrészt pedig a különböző jogosult csoportok képviselőiben külön az UGC kérdésében tett néhány tipikus észrevételre.*

Az SZJSZT angol nyelvű észrevételei 2010. január 5-én készültek. Ma is megtalálhatók az EU honlapján.¹⁶ Amint látható, az észrevételek a fent említett többi észrevételhez hasonló kritikus álláspontot tükröztek. Az összefoglalójának számító „General comments” cím alatt ez állt:

The Reflection Document (hereinafter: RD) describes certain challenges concerning creative contents and outlines possible responses to them. It seems, however, that it does not cover all the relevant aspects. The focus of its attention is to guarantee as easy access to ”creative content” as possible in the European single market ”anywhere, any time.” Rightly enough, it states the principle that this should take place in accordance with the copyright and related norms through legal distribution and communication systems.

It seems to us, however, that

- (i) *the RD – probably because it is intended just as the first outline of possible legal-political options – does not take into account all the legitimate interests involved (in particular the interests of owners of rights and those related to the protection of cultural diversity) in a duly balanced way and in a manner that would duly reflect the nature and importance of those interests;*

¹⁶ Online hozzáférés: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/other_actions/col_2009/assoc/hcc_en.pdf.

- (ii) the RD *does not deal with the necessary conditions for the viability of legal distribution and communication systems;*
- (iii) *certain objectives and suggested solutions are not duly developed and the meanings of certain concepts used in the RD are not sufficiently clear; they would need further clarification in order that the RD may become an adequate basis for serious reflection;*
- (iv) *some of the ideas outlined (as it is partly recognized also in the RD itself, since it presents certain ideas as of a *de lege ferenda* nature) – in particular the apparent central idea of transforming exclusive rights into simply rights to get paid somehow – are not in accordance with the existing international norms and the *acquis communautaire*;*
- (v) *the other basic suggestion of the RD aimed at abandoning the territoriality of copyright protection and to replace national laws by an all-EU copyright legislation is not timely and justified.* (Kiemelés tőlünk.)

It is, therefore, suggested that the RD be revised and further developed in order that it may serve as a more complete basis for further reflection on the important policy issues involved.

Az észrevételek részletesen kifejtették, milyen elemzésre alapozta az SZJSZT a fenti öt pontban tett megállapításait, és foglalkoztak az RD-ben érintett egyes konkrét kérdésekkel, így az UGC-vel is. Az utóbbival kapcsolatban az SZJSZT a következő észrevételeket tette.

Pages 3, 4 and 10

These are the pages where the RD deals with "user-created content." At the bottom of page 3 and the beginning of page 4, the following is stated:

New content is being created by traditional players such as authors, producers, publishers; but *user-created content* [footnote 6 is added, see below] is playing a new and important role, alongside *professionally produced content*. The co-existence of these two types of content *needs a framework* designed to guarantee both freedom of expression and an appropriate remuneration for professional creators, who continue to play an essential role for cultural diversity.

... [I]n view of this text and the below-mentioned reference to the need for copyright protection of such "content"... *it is not sufficiently clear what kind of "framework" the authors of the RD have in mind.*

Article 12 of the Berne Convention provides for an exclusive right of authors to authorize the adaptations, arrangements and other alterations of their works. The RD in footnote 6 defines "user-created content" in such a broad way (as content "made publicly available through communication networks, which reflects a *certain amount* [emphasis added; that is: even the slightest possible amount] of creative

efforts, and is created outside of the professional practices”) that, *by extending the above-mentioned ”framework” to any ”content” covered by it, there may be conflicts with this provision – and therefore also with Article 9.1 of the TRIPS Agreement and Article 1(4) of the WCT. It would facilitate comments on this aspect of the RD if it had indicated at least the outline of possible options foreseen to solve such problems. The same may be said on the statements included in page 10 which deal with the demand of UGC creators to enjoy copyright protection for the ”content” created by them (even with minimal creative contribution) – on the basis of the proposed ”framework...”* It would be necessary to know how the RD foresees the co-existence of the rights of the original owner and the UGC contributor. We submit that *the model of the provision of Article 5(3)(k) of the Copyright in the Information Society Directive on parody would not be suitable to use for such a broad category of unauthorized derivative alterations.* (Kiemelés tőlünk.)

A *European Grouping of Societies of Authors and Composer (GESAC)* által tett észrevételek¹⁷ az online közvetítők (mindenekelőtt a „Web 2.0” platformok üzemeltetői) felelőségének a kérdésére koncentráltak, felhívva a figyelmet arra, hogy *a RD tévesen keresi a megoldást egyedül a végfelhasználó UGC-alkotók jogosítása útján.*

GESAC welcomes that the Commission is willing to clarify citizens’ doubts as regards copyright. *The Reflection Document states that consumers are often bewildered by the complexity of the Commission’s response.* The Document, however, does not enter into the details of such response, but in the past, *the Commission has suggested that clearing copyright in the field of Web 2.0 services was the consumers’ responsibility.* This view is expressed in the post i2010 Questionnaire, for example.

In GESAC’s opinion, *a system based on the need for the consumer using the services provided by a Web 2.0 platform to clear rights is inappropriate* and based on a wrong understanding of the situation.

It has to be recalled first that copyright laws do not prevent consumers from using copyright protected content within their private sphere. If that use implies a reproduction, the latter is subject only to the private copying compensation provided by the national law according to article 5.2.b) of Directive 2001/29/EC of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. This freedom allows the consumer to use in his or her private sphere copyright protected content, without any need whatsoever to clear rights. Therefore, as regards uses in the private sphere, the only possible increased freedom or flexibility that could be introduced would be an extension of the private copying exception (and thus of private copying compensation schemes) to those countries where this exception does not exist.

¹⁷ Online hozzáférés: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/other_actions/col_2009/assoc/gesac_en.pdf.

As regards the upload by consumers of copyright protected content to Web 2.0 services and its subsequent making available, this would exceed the private sphere of the consumer. In this case, it is the responsibility of the provider of said service (and not of the consumer) to clear the public communication and reproduction rights.

Indeed, the purpose and activity of such services, which are voluntarily and completely construed and organized to fulfil these objectives in the most efficient way, is to communicate protected content on their own brand and to realize and maximise commercial, essentially advertising, receipts.

Consequently, contrary to what has been supported by Web 2.0 service providers, the task to clear the public communication and reproduction rights necessary in order that their services comply with copyright laws is their responsibility as commercial operators of a public communication service.

It should be pointed out that the claim by certain Web 2.0 operators that their activities are covered by article 14 of the E-Commerce Directive is totally unjustified. This provision, discussed and adopted when Web 2.0 services did not exist yet, was never meant to cover Web 2.0 services providers whose activity goes beyond hosting content uploaded by consumers and mainly consists in organising the public communication of such content. Therefore, the temptation to make copyright laws more flexible to facilitate the clearing of rights by end-consumers to use existing content should be avoided, while the appropriate licenses should be applied for by Web 2.0 service providers themselves. (Kiemelés tőlünk.)

A European Composer and Songwriter Association (ECSA) arra hívta fel a figyelmet,¹⁸ hogy korántsem elegendő csupán egy, a szerzőknek járó díjigénnyel megpróbálni rendezni az UGC kérdését, s hogy többek között a személyhez fűződő jogokra is figyelemmel kell lenni:

ECSA... welcomes the acknowledgement that it is fundamental that creators and other rightholders are entitled to fair and adequate remuneration for the use of their creative works... Holding the above aims at the forefront of our thinking we would stress that it is not just the economic rights of creators that need to be protected: the laws of all of the member states of the EU acknowledge (to a greater or lesser extent) that the moral rights or authors rights of the creators are equally important. Pivotal to these rights is the right of the author to object to any derogatory treatment of their works. This right can easily be lost in glib talk of wanting to promote the production of user-generated content. These rights are enshrined in the Universal Declaration of Human Rights and the Berne Convention.

Whilst it may be that the production of user-generated content can be licensed for social and domestic use, it is important that a distinction is made between such use and any form of commercial exploitation of such derivative user-generated content,

¹⁸ Online hozzáférés: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/other_actions/col_2009/assoc/ecsa_en.pdf.

whether it be by the individual user or by on-line services which use the inclusion of such content to attract traffic to their websites and drive advertising revenue. (Kiemelés tőlünk.)

A *Federation of European Film Directors (FERA)* azonkívül, hogy szintén rámutatott a személyhez fűződő jogok fontosságára, általában is hangsúlyozta, hogy a származékos műnek számító amatőr UGC-alkotásokra – az eredeti művek jogosultjai tekintetében – ugyanazok a szerzői jogi szabályok vonatkoznak, mint más hasonló származékos művekre.¹⁹

Freedom of expression is at the core of European values and a fundamental right. But freedom to express must be possible both at the amateur level and at the professional level, and this does not diminish the equal human right to the protection of the moral and material interests resulting from any artistic production of which he or she is the author. In FERA's view, the respect for the integrity of the work and the authorship (moral rights) are fully in line with public interests, and is not to be trifled with. Amateur creative content should follow the same rules as professional creative content with respect to copyright: using existing protected works needs the authorisation of the authors, except quotations for criticism or review, incidental use and caricature, parody or pastiche.

The Communication from the Commission on Copyright in the Knowledge Economy of October 2009 recognizes that, after having consulted the interested parties in 2008, *there is no apparent need to regulate user-generated-content for the time being. FERA believes that the main concern of the Commission should be the major challenges facing the professional creators of Europe. And it is imperative that the Commission address pertinent sector specific challenges.*

Az előadóművészek nevében fellépő *International Organisation of Performing Artists' Collecting Societies (GIART)* arra mutatott rá, hogy nem indokolt az eredeti alkotásokban megnyilvánuló UGC-t az alkotások új kategóriájának tekinteni, s hogy *egy ilyen új kategória elismertetése valójában az online közvetítők érdekének tűnik fel.*²⁰

We would like here to say that we oppose the creation of a new category of rightholders or a new category of content; the so-called "user-created content". In reality if a user creates a song, music, audiovisual work, he must be considered as a rightholder as any other depending on the category of creation. He will be then a composer, a filmmaker, performer, visual artist...

There is on the contrary an interest of the ISPs to promote the artificial creation of a new category of content, the user-created one, in order to not have to pay the remuneration for the content used by their platforms. It has to be noticed that even the so-called user creators are demanding some participation in the revenues for the spreading of their creations on the Internet. (Kiemelés tőlünk.)

¹⁹ Online hozzáférés: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/other_actions/col_2009/assoc/fera_en.pdf.

²⁰ Online hozzáférés: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/other_actions/col_2009/assoc/giart_en.pdf.

Nyilván az RD-nek az európai alkotók általi egyértelmű és határozott visszautasítása is szerepet játszott abban, hogy *a Bizottság hosszú ideig nem tért vissza az abban érintett témák többségére; így az UGC kérdéseire sem.*

Orientation Paper (2012. november 28.)

Az Európai Bizottság 2010 és 2014 közötti felállásában *Neelie Kroes* alelnök vette át a „digitális politika” portfóliót. E portfólión belül fontos feladatának tekinti a szerzői jogi szabályozás liberalizációját. *Egyre gyakrabban nyilatkozott és nyilatkozik arról, hogy a szerzői jog nem működik az online környezetben, hogy alapos reformra van szükség, hogy nincs sok értelme az internetes jogsértések elleni küzdelemnek, hogy minél könnyebb hozzáférésre lenne szükség stb.*²¹ Kroes a Bizottságon belül erős támogatást kapott ehhez a portfólió előző felelősétől, *Viviane Redingtől*, s az Európai Parlamenten belül pedig a *szocialista, liberális, zöldpárti és kommunista blokk*tól (amelyhez az ilyen ügyekben a svéd *Kalózpárt* képviselői is csatlakoznak). Miután a Bizottságon belül a szerzői jogért elvileg a belső piac és a szol-

²¹ Néhány példa a nagyon sok közül: (i) 2011. november 19.: „Let’s ask ourselves, is the current copyright system the right and only tool to achieve our objectives? Not really, I’m afraid. We need to keep on fighting against piracy, but legal enforceability is becoming increasingly difficult; the millions of dollars invested trying to enforce copyright have not stemmed piracy. Meanwhile citizens increasingly hear the word copyright and hate what is behind it. Sadly, many see the current system as a tool to punish and withhold, not a tool to recognise and reward.” (L. http://europa.eu/rapid/press_release_SPEECH-11-777_en.htm.)

(ii) 2011. november 21.: „Our current copyright system is not succeeding in its objectives. I agree we should fight against piracy. But it’s becoming increasingly hard to legally enforce copyright rules, a battle that costs millions of dollars with little signs of victory.” (L. <http://blogs.ec.europa.eu/neelie-kroes/is-copyright-working/#more-833>.)

(iii) 2012. július 11.: „I’m convinced we need to reform copyright for the digital age. For me, merely making enforcement more and more heavy-handed is not the solution – especially if it results in draconian measures like cutting off internet access.” (L. <http://blogs.ec.europa.eu/neelie-kroes/copyright-licensing-reform>.)

(iv) 2012. szeptember 11.: „No, copyright does not help..., it makes it harder for individuals to create content and it’s not the best way to boost creativity and innovation.” (L. <http://blogs.wjs.tech-europe/2012/09/11/kroes-calls-for-copyright-reform/>.)

(v) 2012. december 7.: „I have long said that we need to modernise copyright for the digital age: many of the rules have been in place since before things like YouTube, Facebook or data-mining techniques even existed. And, no matter what perspective you bring to the debate, it is obvious that the current fragmented rules in Europe and elsewhere have created frustrations.” (L. <http://blogs.ec.europa.eu/neelie-kroes/digital-copyright-way-forward/#more-2499>.)

(vi) 2013. február 4.: „New technologies have huge implications for the creative sector. And for the policies and regulatory structures that underpin it. As many of you will know, I have for a long time called for changes to those structures. I was first confronted with this relationship as the Competition Commissioner at the time of the ‘CISAC decision’. That dealt with the old-fashioned licensing practices and territorial separation of markets by collecting societies. And that case left me unsatisfied. Because the fact is, old practices need to adapt to new digital realities. That calls for real change and legal and practical solutions: competition tools are not enough for that. So in 2008 I set up the Roundtable on Online Music, which gave rise to the Global Repertoire Database, making information on copyrighted works more coherent and accessible.” (L. http://europa.eu/rapid/press_release_SPEECH-13-96_en.htm.)

gáltatások portfólióját vivő *Michel Barnier* a felelős, ebből időnként *hatásköri villongások* is adódnak. Már csak azért is, mert *Barnier*-nak és az általa vezetett főigazgatóság szerzői jogi részlegének *alapvetően más elképzelései voltak és vannak a szerzői jognak a digitális online környezetben való alkalmazásáról*. Nagyobb hangsúlyt helyeznek a szerzői és szomszédos jogok megfelelő védelmének és gyakorlati érvényesítésének a szükségességére, és nem értenek egyet azzal, hogy bizonyos populisták jelszavakra hivatkozással indokolt lenne kizárni az internetes jogsértésekkel szembeni hatékony fellépést lehetővé tevő jogi és műszaki eszközök alkalmazását.

Azt követően, hogy az Európai Parlament visszautasította az EU-*acquis*-val megfelelő összhangban álló ACTA-t, *a szerzői jog egyébként is kényes ügyé vált*. A bizottsági főigazgatóságok közötti nyílt vagy lappangó konfliktusok mellett a megfigyelők ezzel is magyarázták, hogy *a szerzői jognak a digitális online környezetben való alkalmazására (vagy nem alkalmazására) vonatkozó elképzeléseket felvázoló Orientation Paper* (a továbbiakban: OP) *a Bizottság elnöke által jegyzett dokumentumként jelent meg*.²² A megfigyelők azonban egyetértettek abban, hogy az OP *elsősorban Neelie Kroes* nézeteit és törekvéseit tükrözte.

Az OP *gyorsított előkészítő munkát vázolt fel* oly módon, hogy az *aquis* módosítása végett már 2013-ban megtörténjék a liberalizálást és további központosítást célzó új szabályozás elkészítése – kellő időben ahhoz, hogy azokat még a 2014-ben véget érő jelenlegi parlamenti és bizottsági ciklus alatt elfogadhassák.

Az OP *nem vette figyelembe az RD-vel szembeni széles körű elutasítást*. A dokumentum nagyjából ugyanolyan egyoldalú megközelítésben foglalkozott a szerzői jog és a szomszédos jogok kérdésével; sőt – mint ahogyan az a lentiekben látható módon az UGC témakörében is megnyilvánult – *még nagyobb szerepet és preferenciát kaptak a szerzői joggal szembeni érvek és elképzelések*.

To understand the role and impact of copyright in the internet economy, it is necessary to understand the nature and the role of the different players in the internet value chain for the production, distribution and consumption of creative content. *The value chain can be considered – in rather simplified terms – to consist of four main blocks.*

1. Content includes, for example, music, films, television programmes, games, news, books and magazines. *Internet content is increasingly "user generated" – blogs, tweet messages, videos, and photographs – and is not necessarily commercial in nature. ...*²³
(Kiemelés tőlünk.)

Megjegyzés: Amint látható, az OP rátért a „user-generated content” kifejezés használatára, anélkül, hogy meghatározta volna, mennyiben különbözik az a korábban használt „user-created content” fogalmától. A változó kifejezés

²² Online hozzáférés: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10061/2012/FR/10061-2012-2026-FR/F-0.Pdf>

²³ L. p. 1.

azonban azt sugallta, hogy most már a jelenségek tágabb köréről van szó. Legalább annyira jelentős az UGC korábbi, nem hivatásos jellegének, mint fogalmi elemnek a feladása is. A „not necessarily commercial in nature” („nem szükségképpen üzletszerű jellegű”) kifejezés mindenképpen erre utal, hisz ebből az következik, hogy UGC-ről van szó akkor is, ha azt meglevő védett művek „bizonyos [akár minimális] alkotó erőfeszítéssel” való megváltoztatása útján üzletszerű jelleggel (következésképpen bizonyára professzionális módon) hozzák létre (csak éppen az üzletszerűség nem *sine qua non* feltétel).

*In the EU, some Member States are carrying out or have carried out reviews of their copyright regime (the UK, Ireland, the Netherlands and Spain). Internationally, there is as yet no significant move to revise copyright frameworks to face the challenges of internet, but changes are underway. In the United States, discussion is on-going, including with respect to the application of the "fair use" approach. While this concept offers more flexibility to users, interpretation by the courts of how it is applied in practice is complex. Canada this year adopted a Copyright Modernisation Act including a specific amendment to address the issue of User-Generated Content.*²⁴ (Kiemelés tőlünk.)

Megjegyzés: Az új fejleményekre utalás túl általános, és nem állapítható meg, mit tart a Bizottság relevánsnak és irányadónak. Nem érthető a „fair use”-zal kapcsolatos új vitákra mint új fejleményekre való utalás. A kanadai törvény-módosításnak és az új UGC-szabályoknak a megemlézése úgy tűnik fel, mintha figyelembe veendő és esetleg követendő példáról lenne szó.

[T]here are certain concrete problems for which more rapid progress is desirable and for which *specific solutions could be sought through a structured partnership with stakeholders. This does not exclude that for some of them a legislative solution may ultimately be necessary.* Six such issues can be identified...²⁵ (Kiemelés tőlünk.)

Megjegyzés: Kiemeltük azt a megállapítást, hogy a „strukturált dialógus” témáiként felsorolt kérdésekben jogszabály-alkotási megoldás – vagyis az *aquis* módosítása – sem kizárt. Ezt a lehetőséget az OP alapján elfogadott programot ismertető, 2012. december 18-án közzétett *bizottsági közlemény sem zárta ki.* Viszont, mint ahogyan az a lentiekben látható, a Bizottság által a „strukturált dialógus” fórumaként létrehívott munkacsoport mandátumát szűkebbként jelölték meg, kizárva az *aquis* esetleges felülvizsgálatának – sőt merő értelmezésének (!) – a lehetőségét (amit nemcsak anakronisztikus voltánál fogva, de a Bizottság által hivatalosan elfogadott és közzétett dokumentumokkal való ütközése miatt is nehéz komolyan venni).

²⁴ L. p. 3.

²⁵ L. p. 5.

*Second, User-Generated Content (UGC) refers to situations where consumers or small scale users such as start-ups or SMEs use existing content to create new content e.g. incorporating a musical work into a home-made video and uploading it onto a video-sharing site. The major challenge for content creators is to know whether the use of the original content needs to be remunerated, and how to do so.*²⁶ (Kiemelés tőlünk.)

Megjegyzés: Az RD-hez képest az UGC-fogalom lényeges változását tükrözi ez a bekezdés is. A korábbi, nem hivatásos felhasználási módok helyett most már a kifejezetten új üzleti vállalkozásokról („start-up”-okról) is szó van, amelyek, mint közismert, bár kisebb méretű vállalkozásokként jönnek létre, gyakran éppen a szerzői jogok meglehetősen szabados kezelése – értsd, semmibe vétele – útján válnak hirtelen meggazdagodás forrásává. A „start-up”-ok mellett „vagy” kötőszóval említi az OP a kkv-kat. A „vagy” kötőszó lényeges, mert ez csak egyet jelenthet; nevezetesen azt, hogy a „start-up”-oknak nem kell feltétlenül kkv-nak lenniük.

Az Orientation Paper fogadtatása; az európai alkotók tiltakozása és a kultúráért felelős miniszterek figyelmeztetése

Az OP elsődleges címzettjei a Bizottság tagjai, főigazgatóságai és szolgálatvezetői (chefs de service) voltak. Lényegében a Bizottság 2012. decemberi ülésére szóló előterjesztésként szolgált, azonban nyilvánosan is hozzáférhetővé vált, s hasonló – de még határozottabb – kritikát kapott az európai alkotói közösségektől és kulturális politikai képviselőitől, mint a „Reflection Document”. Ez a dokumentum igen erős egyoldalúsággal vázolja fel a szerzői jog korlátozását állítólagosan indokoltta tevő indokokat és az azoknak megfelelő elképzeléseket, láthatóan megfedkezve a szerzői jog mellőzhetetlen szerepéről annak biztosításában, hogy létrejöhessen értékes és vonzó európai alkotások (amelyekre továbbra is szükség lenne ahhoz, hogy az OP elsődlegesnek, illetve inkább kizárólagosnak látszó célja – az ilyen művekhez való minél könnyebb hozzáférés – megvalósulhasson).

Érthető ezért, hogy az európai alkotói közösség és a kulturális politika képviselői meglehetősen nagy visszatetszéssel fogadták a 2009–2010-ben visszautasított „Reflection Document” szellemében készült „Orientation Paper”-t. Néhány nap alatt nagyszabású ellenállás bontakozott ki az OP-vel szemben (s a gyorsaságra szükség is volt, hisz az előterjesztés a Bizottság – az adott fórum hivatalos nevén a College of Commissioners – egy héttel későbbi, 2012. december 5-i ülésén már tárgyalta is az OP-ben foglalt előterjesztést).

Az OP egyoldalú szerzőijog-ellenes megközelítését nyíltan (és keményen), illetve közvettebb módon (és „finomabb stílusban”) bíráló két fontos nyilatkozatot érdemes említeni. Az egyik az európai alkotók „Enough is enough!”-ként ismertté vált felhívása, a másik a 12

²⁶ Ugyanott.

EU-tagország kultúráért felelős minisztereinek a Bizottság illetékes biztosaihoz intézett közös levele.

Az „*Enough is enough!*” felhívást²⁷ több mint 18 000 európai alkotó írta alá, és a szövege magáért beszél:

So many things have been said about copyright. A lot of it nonsense! Over the past few years, copyright has been accused of preventing works from being distributed, creating obstacles to consumer's access to works, lining the pockets of the rich and worse still, standing in the way of freedom of expression.

Enough is enough!

On 5th December, at the initiative of José Manuel Barroso, President of the European Commission, the College of Commissioners will meet to examine initiatives that the Commission might adopt in the field of copyright.

Should the worst be feared? This is a valid question, especially when you consider the interconnections and almost cosiness that exist between some very powerful private anti-copyright lobbyists and certain departments and directorates of the Commission. Let there be no mistake; the message emerging is that copyright is the enemy of consumers and their desire to access culture. This is not just the opinion of a few personalities marginalized within Europe.

The fight against copyright, and against the right of authors to live from their art and receive fair compensation, forms the focus of an entire coalition: namely lobbyists from the leading companies on the Net who seek to exempt themselves both from their tax commitments to Member States and their obligations towards cultural diversity and creation; certain consumer lobbies who consider the total and immediate satisfaction of their constituency a necessity, regardless of the negative, harmful impact for cultural industries, jobs in culture and for the funding of future creativity; European administrative departments and even commissioners who confine authors' rights and cultural diversity to old boundaries, thus irremediably excluding them from the digital world...

There are basic principles that no tablet, no smartphone, no new service should undermine. Respecting authors' rights is one of them.

However, every day in Europe, where authors' rights began, their influence is being contested, their scope is under attack, their collective management criticized. Every day, new exceptions, or rather expropriations, are being proposed; every day, mechanisms that make it possible to finance creation are being contested in the name of free competition; every day, private copying remuneration is being denigrated. In a nutshell, all sources of revenue for authors are under threat and attack.

²⁷ Online hozzáférés: <http://europe.ifj.org/en/articles/petition-support-europe-s-creators-support-authors-rights>.

For the benefit of whom? Obviously not the creators themselves, whose general situation is becoming more and more precarious in many countries! And certainly not the consumers, whose access to works is not facilitated by the questioning of authors' rights and for whom the cost of acquiring digital equipment is not reduced in any way by lowering the payments to authors!

Commissioners, you are meeting on 5th December under the watchful eye of creators, who contribute to the future identity of Europe. For these creators, authors' rights are still the best guarantee of fair remuneration and their greatest hope to be able to continue to create.

"Europe loves Cinema", "Europe loves culture"? These are catchy slogans, but they must be put into practice and, more importantly, a new one must be coined: "Europe loves authors' rights"! (Kiemelés tőlünk.)

Meglehetősen kemény hangú felhívás. Nem kevesebb és nem más állításáról van szó, mint arról, hogy az Európai Bizottság egyes részlegei és biztosai az információtechnológiai ipar és az internetes vállalkozások lobbizásának és az azokkal együtt fellépő szűk látókörű fogyasztói csoportok nyomásának engedve figyelmen kívül hagyják az európai alkotóknak és az európai kultúrának a megfelelő szerzői jogi védelemhez fűződő alapvető érdekeit. Aligha lehet e ségelykiáltásnak is beillő felhívást figyelmen kívül hagyni, már csak azért sem, mert az OP, amely kiváltotta e keserű szavakat tényleg okot látszott adni arra, hogy így kicsorduljon a virtuális pohár.

A 12 EU-tagország kultúráért felelős minisztereinek az illetékes biztosokhoz intézett levele²⁸ arra koncentrált, hogy felhívja a figyelmet a szerzői alkotásoknak az európai kultúrában játszott meghatározó szerepére, a kultúra fontosságára az európai önazonosság és politikai stratégia szempontjából, és a kulturális sokszínűség megóvásának a fontos szerepére – s arra, hogy mindezeknek a szempontjából miért van szükség a szerzői jogok hatékony védelmére. Mindez evidenciának számít. Annak azonban kiemelkedő jelentősége van, hogy a miniszterek ezt a levelet az OP közzététele alkalmából tartották szükségesnek megírni. Az udvarias hangú levél arra hívja fel a figyelmet, hogy ez az evidencia nem tükröződik és az annak megfelelő következtetések sem szerepelnek az előterjesztésben (sőt éppen az azzal szemben álló szempontok érvényesülnek).

A Bizottság közleménye, amely a jelenlegi „strukturált dialógus” alapjául szolgál (2012. december 18.)

A közlemény,²⁹ amely a fent említett 2012. december 5-i ülésen elfogadott programot tartalmazza, s felvázolja azokat kérdéseket, amelyekkel a testület mostani munkacsoportjainak

²⁸ Online hozzáférés: <http://www.actualitte.com/tribunes/lettre-ouverte-I-europe-doit-porter-une-ambition-pour-la-creation-1971.htm>.

²⁹ COM (2012) 789 végleges.

is foglalkozniuk kell, *arra vall, hogy az európai alkotók kemény hangú tiltakozása és a kulturális miniszterek figyelmeztetése nem maradt teljesen hatástalan.* A program kevésbé épül szerzőijog-ellenes elképzelésekre és jelszavakra, néhány konkrétabb témára szorítkozik, s inkább a jogosítás (licensing) lehetséges új módszereit helyezi előtérbe. Továbbá a kiegyensúlyozottabb megközelítés szándékának mintegy szimbólumaként a szerzői jogi kérdésekben különösen aktív, *de az IT-ipar és az online közvetítők, valamint a fogyasztók közvetlen érdekeit eléggé egyoldalúan előtérbe helyező, a „digitális stratégiával” foglalkozó Neelie Kroes és a szerzői jog „gazdájának” számító Michel Barnier mellé harmadikként a kultúrát is magában foglaló portfóliót vivő Androulla Vassiliou is bekerült a programért felelős biztosok közé.*

Azonban a közlemény mégsem mutat alapvető szemléletváltást a szerzői jog kérdéseit illetően. Továbbra is csupán a könnyebb hozzáférésre koncentrál, s nem fordít elegendő figyelmet arra, hogy a szerzői jog hatékony védelme és érvényesítése nélkül nincs garancia az olyan művek és kulturális javak előállítására és szolgáltatások nyújtására, amelyekhez a könnyű hozzáférést el akarják érni.

Mindez, mint a lentiekből kitűnik, megnyilvánul a közleménynek a munkacsoport témájára vonatkozó részében is, amely így szól:

2. Az érdekelt felekkel folytatandó strukturált párbeszéd

A „Licensing Europe” folyamat négy, egymással párhuzamos tevékenységi irányt foglal magában, melyek célja hatékony, piacvezérelt megoldások kialakítása, *nem zárva ki egy esetleges központi szakpolitikai fellépés szükségességét.* Részvevői következőképpen a jogtulajdonosok, az engedélyezők,³⁰ a védett tartalmak kereskedelmi és nem kereskedelmi felhasználói,³¹ valamint internetes végfelhasználók közvetlen képviselői lesznek. A folyamat egy 2013 elején megrendezendő plenáris találkozóval veszi kezdetét, majd a munka ezt követően munkacsoportokban zajlik; a munkacsoportok júniusban féltidős, 2013 negyedik negyedévében pedig zárójelentést nyújtanak be a plenáris ülés számára. A folyamat az alábbiakban vázolt témákra irányul majd. *Az egyes témákkal kapcsolatban elvégzendő feladatok részletes meghatározása csupán indikatívnak tekintendő...* (Kiemelés tőlünk.)

Megjegyzés: A „nem zárva ki egy esetleges központi szakpolitikai fellépés szükségességét” kifejezést annak alátámasztására emeltük ki, hogy – mint ahogyan lenti javaslatainkban arra utalunk – nem szükséges a Bizottságnak megküldendő megjegyzéseket és javaslatokat mesterségesen korlátozni a jogosítási technikákra; ott, ahol az érintett kérdések tekintetében jogpolitikai, s azon belül normaalkotási megoldások látszanak szükségesnek, azokkal is indokolt

³⁰ Az „engedélyezők” kifejezés az eredeti angol szövegben szereplő „licensing bodies” fordításaként több okból is pontatlan; talán a „jogosítást végző szervezetek” lett volna a megfelelő fordítás.

³¹ Az „üzletszerű és nem üzletszerű felhasználók” lett volna a helyesebb magyar fordítás.

foglalkozni. A „strukturált párbeszédre” meghatározott mandátum rugalmas voltára utal a másik általunk kiemelt mondat is: „Az egyes témákkal kapcsolatban elvégzendő feladatok részletes meghatározása csupán indikatívnak tekintendő.”

ii. Felhasználók által létrehozott tartalom³² és védett tartalmak kifelhasználók számára történő engedélyezése³³

A Bizottság célja az átláthatóság növelése, a végfelhasználók pontosabb tájékoztatása azzal kapcsolatban, hogy mi tekinthető a védett tartalom jogszerű, illetve jogellenes felhasználásának, és a jogszerű megoldásokhoz való egyszerűbb hozzáférés biztosítása. A felhasználók által létrehozott tartalom gyakran tartozik a jogtulajdonos által egyes platformokkal partnerségben gyakorolt engedélyezés³⁴ valamely formájának hatálya alá. A végfelhasználók számára azonban nem világos, hogy milyen mértékűek és mit fednek ezek a felhasználási engedélyek. E megállapodások továbbá jogokat és kötelezettségeket hoznak létre a szerződéses partnerek számára, ám nem szükségképpen nyújtanak jogbiztonságot a végfelhasználónak. Ezzel párhuzamosan a kifelhasználók, például azok a kisvállalkozások, amelyek weboldalukon néhány képet vagy némi zenei anyagot kívánnak felhasználni, nehezen képesek megállapítani, hogyan szerezhetnek engedélyt a védett tartalom alacsony értékű felhasználására.

- E tevékenységi irány keretében meg kell állapítani, milyen mértékben elterjedt a felhasználók által létrehozott tartalmak vonatkozó platformok számára történő engedélyezése,³⁵ és meg kell határozni, hogyan tájékoztathatók a végfelhasználók arról, mi számít jogszerű, illetve jogellenes felhasználásnak az interneten.
- Biztosítani kell a végfelhasználók könnyebb hozzáférését és az azzal kapcsolatos pontosabb tájékoztatását, hogy mi számít a védett tartalom jogszerű, illetve jogellenes felhasználásának. Ennek érdekében meg kell határozni, mely területeken és mennyire terjedtek el az Európai Unióban az egykattintásos engedélyezésre³⁶ (one-click licensing) vonatkozó kezdeményezések, megoldásokat kell biztosítani e kezdeményezések továbbfejlesztésére és kapcsolódási pontjainak bővítésére, va-

³² Mint fent láthattuk, a bizottsági anyagok hivatalos fordításaiban a „user-created content” fordítása ugyanez volt. Itt azonban az eredeti angol szövegben a „user-generated content” kifejezés szerepel, amely tágabb.

³³ Helyesen: „jogosítása.”

³⁴ Helyesen: „jogosítás.”

³⁵ Helyesen: „jogosítása.”

³⁶ Helyesen: „jogosításra.”

lamint fel kell tárni, megfelelő eljárás-e az engedményezés³⁷ vagy az annak megfelelő megoldások (pl. ingyenes engedményezés³⁸ lehetősége). (Kiemelés tőlünk.)

Megjegyzés: Mint a fentiekben az egyik lábjegyzetben tisztáztuk, a címben a „felhasználók által létrehozott tartalom” most már a „user-generated content” fordításaként szerepel; tehát az OP-ben már megjelent, *tágabb UGC-fogalmat jelöl.*

A közös jogkezelési rendszerek alapján, ha nem is feltétlenül „egy kattintásos” („one-click”), de egyszerű online jogosítás létezik bizonyos műkategóriák bizonyos módon való felhasználására. A közlemény azonban nem tisztázza, miről is lenne szó. Kérdés, hogy a teljes művek változtatás nélküli felhasználására gondol-e. Azonban valószínűleg nem ez a lényeg, hisz az ilyen tartalmat aligha „létrehozzák” („generálják”), hanem csak felhasználják. Így a közlemény szándékai szerint az „egy kattintásos” UGC-jogosítás igazi területe valószínűleg az eredeti művek valamilyen származékos felhasználása lehetne. Azonban éppen ezen a területen vannak „lyukak” a közös jogkezelés rendszerében. Ugyan zenei műveknek más művekbe való belefoglalására – pl. „szinkronizációs” jogok tekintetében – egy szűkebb körben előfordul közös jogkezelés, de az át-dolgozási jogra (ami az említett UGC-jogosításhoz különösen fontos lenne) hagyományosan nem terjednek ki a közös jogkezelő rendszerek, mivel ennek személyiségi jogi következményei lehetnek.

A konzultáció gyakorlati megszervezése a Bizottság által: további ellentmondások; a már korábban sem eléggé világos fogalmak és célok még kevésbé egyértelművé tétele

Az Európai Bizottság nekilátott a konzultációk szervezésének. Az UGC témájában 2013. február 4-én tartotta meg az erre a célra összehívott munkacsoport első ülését – azóta már továbbiakat is – amelynek az elején a Bizottság nevében egy powerpoint diásor útján „tisztázták” az alapul szolgáló fogalmakat és célokat.³⁹ A legfontosabbnak a „User-generated content” címet viselő, 4. sorszámmal ellátott dia látszik, amelyben ez áll:

- *In scope*
  - Technical, commercial and contractual issues relating to the re-use by protected material by users (UGC)
- *Out of scope*
  - Policy positioning on the provisions of the current legal framework, including the copyright acquis and the provisions of E-Commerce Directive.

³⁷ Helyesen: „jogosítás.”

³⁸ Helyesen: „jogosítás.”

³⁹ Online hozzáférés: <http://eu.europa.eu/licenses-for-europe-dialogue/en/content/user-generated-content-working-group-wg2>.

Megjegyzés: Mindez arra látszik utalni, hogy a Bizottság esetleg el kíván térni az általa kibocsátott legutóbbi hivatalos dokumentumban foglalt fogalmaktól és céloktól.

A fenti UGC-fogalom az eddigi legáltalánosabb (s gyakorlatilag a lehetséges legáltalánosabb), hisz most már „a védett anyagok felhasználók általi újbóli felhasználásáról van szó”. Ha komolyan vesszük az UGC-nek a Bizottság általi ezt az új meghatározását (és furcsa lenne kijelenteni, hogy nem kell komolyan venni), ez azt jelenti, hogy most már egyértelműen a védett anyagok minden változtatás nélküli újbóli felhasználásáról is szó van. A további diák ezt a fogalmat csak annyiban árnyalják, hogy kisebb felhasználókra utalnak. (Amint azonban a munkacsoport üléséről készült összefoglalóból kitűnik, utólag ez a fogalom tovább változott.)

A másik útmutatás szerint a konzultáció nem érintheti a meglévő közösségi normarendszert, és mint egy másik dia alapján megállapítható, általában nem terjedhet ki a politikai állásfoglalásra („political positioning”-ra). Ez szemben áll a Bizottság legutóbbi hivatalos dokumentumával, a 2012. december 18-i közleménnyel, amely – mint fent láttuk – nem zár ki a „egy esetleges központi szakpolitikai fellépést.” Ahhoz, hogy egy ilyen szakpolitikai fellépés szükségességét meg lehessen ítélni, nyilvánvalóan a konzultáció során is indokolt annak a lehetőségével, illetőleg esetleges kívánatos voltával foglalkozni. A munkacsoport úgy véli, hogy egy powerpoint diasor, amely valószínűleg csak a Bizottság valamely részlegének vagy egyes munkatársainak a véleményét tükrözi, nem alkalmas a Bizottság hivatalos dokumentumaiban foglaltak módosítására. Tehát indokolt a „strukturált párbeszéd” által érintett kérdésekkel az EU kívánatos szerzői jogi stratégiájának és politikájának, valamint az európai kulturális érdekeknek – és azon belül a kulturális sokszínűség védelme szükségességének – a szempontjából is foglalkozni.

*Mint ahogyan az a közlemény előkészítő anyagából – az „Orientation Paper”-ből – kitűnik, a Bizottság a „szakpolitikai fellépés” egyik módjaként nem zárja ki az *acquis* módosítását sem. S ami az UGC-t illeti, mint a fentiekben idéztük, az OP figyelemre érdemesnek tekintette a 2012. évi kanadai törvénymódosítás során elfogadott speciális UGC-szabályozást. Tehát ezzel a Bizottság által említett lehetőséggel is indokolt foglalkoznia a munkacsoportnak.*

Érdemesnek látszik idézni a Bizottság által létrehívott, fent említett munkacsoport üléséről készült elnöki összefoglalókat is.

Az UGC-munkacsoport 2013. februári első ülésének elnöki összefoglalójában a következő áll:

1. Governance

Reminder that the working group operates with the respect of the Chatham House rule and all the participants are requested to abide to it.⁴⁰ The European Commission thanks all the participants for their commitment and availability for this process.

2. Mandate and scope

The need to stay within the scope agreed in the Commission's Communication of 18 December 2012 and to discuss problems on the ground and practical solutions (not the interpretation of, or changes to, the existing legal framework) was highlighted. It was agreed that the mandate of the working group is to establish a constructive cooperation, within the current legal framework, to (1) identify problems arising when users want to upload/communicate to the public UGC, including possible shortcomings of the existing licensing solutions, (2) discuss current practices to facilitate UGC dissemination and (3) search for solutions if problems are identified. Two issues of a horizontal nature have been identified at the moment: (i) content recognition and identification technologies, (ii) content attribution.

The issue of facilitation of the use of content by small scale users, including commercial users (e.g. a small company wanting to use a piece of music as background on its website) through "one-click licences" will also be discussed.

3. The way forward

The chairs suggested that the objective of the next meeting will be to better understand the practical problems related to user-generated content in the three sectors: Audiovisual, Print (books, magazines, journals) and Music. For this aim, participants belonging to these sectors who have been developing practical solutions and best practices are invited to prepare presentations to share their experience.

A presentation of solutions to facilitate small scale users including for commercial purposes (one-click licences) will also be envisaged at a forthcoming meeting.

Participants who are in possession of data/numbers concerning problems related to user-generated content and small-scale users are invited to share them with the group. (Kiemelés tőlünk.)

⁴⁰ (Eredeti lábjegyzet az összefoglalóban) When a meeting, or part thereof, is held under the Chatham House Rule, participants are free to use the information received, but neither the identity nor the affiliation of the speaker(s), nor that of any other participant, may be revealed.

Megjegyzés: Az összefoglaló lényegében az általánosságok szintjén marad. Az egyetlen konkrétum (de inkább egyfajta feladatmegjelölés) az érintett anyagok azonosításának és az ahhoz szükséges technikai feltételek tisztázásának a szükségességére való utalás.

*Vizont az összefoglalóból az a szándék tűnik ki, hogy a konzultációnak az „Orientation Paper”-ben és a közleményben körvonalazott kereteit tovább szűkítsék. Most már nemcsak valamely „szakpolitikai fellépésnek” a lehetőségét, s ezen belül az *acquis* esetleg szükséges módosításának a figyelembevételét próbálják kizárni, de a meglevő *acquis* merő értelmezését is. Ez az értelmetlennek látszó további megszorítás frontális ütközésben van a korábbi bizottsági anyagokban megjelölt egyik alapvető feladattal, annak a felhasználók számára való egyértelművé tételével, hogy mely felhasználás jogszerű, és mely jogszerűtlen.*

A bizottsági munkacsoport 2013. március 15-i második ülésének elnöki összefoglalójában a következők olvashatók:

The aim of the morning session was to shed light on the market situation with respect to “user generated content” (“UGC”), by identifying the practical problems encountered by stakeholders, as well as some solutions that exist or are being developed in the market. The chair clarified that *the working definition of UGC should be understood as the re-use of pre-existing protected material in the creation and upload of material, including both modifying that material, or simply adding it to a new piece of content.*

A series of informative presentations were made in which users and rights holders identified market problems and solutions from their point of view. Taken together with the subsequent debate among participants, the following problem sets were identified:

- For some users, a significant problem related to UGC is *transparency and awareness*: knowing what use of pre-existing works is authorised, and what is not is fundamental in a “sharing culture”.
- Although not linked to UGC, they also indicate that for young people affordable access to content is needed. Some users considered that freedom of expression should prevail over intellectual property and that “on-commercial” access to content should be assessed from this perspective.
- *Some users highlighted the difficulties they met in monetising their UGC (i.e. in cases where the work would be “original” and popular in terms of clicks): they did not know how to identify the contribution they made to a “new work” and therefore how to claim remuneration for their input.*
- *Some rights holders highlighted the difficulties they encountered in upholding their exclusive rights, in terms of both authorising the use of their works or other*

protected subject matter, or in terms of claiming remuneration, and identified a need i.e. for more cooperation between rights holders and platforms.

- *Representatives of performers and authors stressed the difficulties they encountered in upholding their moral rights and identified the need for new ID tools, awareness raising and notifications in terms of conditions.*

Presenters and discussants highlighted some existing practical solutions in different sectors that enable users easily and legitimately to develop their own content on the basis of protected material, in particular:

- *In the print sector, among other things, bespoke platforms for the licensed re-use of content.*
- *In the music sector, the majority of relevant rights holders (authors, publishers, producers) have concluded authorisation agreements with major platforms allowing the use, including re-use, of their repertoires.*

These presentations are available on the public space of the LAE website.

Some end-user organisations objected to the conclusion of authorisation agreements for the use and re-use of their works and other subject matter, on the grounds that these solutions only facilitate user-generated content within platforms (while noting that many users had simply not waited for authorisation in order to use protected material – UGC was developing without it). They considered that authorised use may need an exception in order to facilitate broader development of user-generated content. These end-users equally dismissed the significance of "moral" rights, considering that once a work was published, the author must be open for criticism and his or her control over the work becomes very limited.

Several organisations commented on the need to improve *transparency*, in terms of both copyright in general, and authorisations in specific use cases, and reference was made to other ongoing work in the area.

Another organisation highlighted on going industry work to enable end-users to attach metadata to their own works, as well as to acknowledge the use of 3rd party content, thus providing a basis for end-users to monetise their UGC.

One organisation highlighted the conclusion in 2007 of a set of principles between rights holders and platforms for the re-use of content (the "UGC principles"), considering that an industry standard has evolved around these principles, which set the framework for *legal certainty end-users*. The speaker invited participants to consider the benefits of joining these principles.

The Chair concluded by:

- *Inviting volunteers to summarise practical problems in the market, with a view to enabling the Working Group to agree on practical, short-term solutions where the Group could bring value.*

- Inviting a small group of volunteers to consider what the scope of work on the transparency around the re-use of protected content could be.
- *Noting that a presentation would be made at the next meeting regarding industry work on "self declaration" of UGC.* (Kiemelés tőlünk.)

Megjegyzés: Látható, hogy a konzultáció nem hozta közelebb a gyakorlati megoldásokat és az egyes érdekeltek közötti megegyezést. Inkább az e céloktól való távolodásnak és a konzultációs folyamat szétesésének a jelei látszanak.

Ami a Bizottság által újonnan használt UGC-fogalmat illeti, a munkacsoport bizottsági összefoglalója megerősíteni látszik, hogy időnként *nemcsak új tartalom „generálásáról” van már szó, hanem a meglévő védett alkotások változatlan formában való felhasználásáról is.*

Az ülés összefoglalója két anakronisztikus fejleményt is tükröz. Az egyik a konzultáció eredeti mandátumától való érthetetlen eltérés. A mandátum annak tisztázására irányul, hogyan lenne megkönnyíthető – elsősorban bizonyos jogosítási módszerek alkalmazásával – UGC jogszerű létrehozása. Az összefoglaló viszont egyrészt megállapítja, hogy UGC tipikusan jogosítás nélkül (tehát jogsértő) módon jön létre, másrészt pedig visszatérően arról szól, miként szerzhetnének jövedelmet az így létrehozott UGC állítólagos alkotói [vagy – ha a bizottsági munkacsoport által alkalmazott UGC-fogalmat vesszük alapul – a védett anyagok egyszerű felhasználói és feltöltői is(?)].

A másik anakronisztikus fejlemény az, amit a személyhez fűződő jogok tekintetében tett egyes kijelentések tükröznek. Ezek egyszerre mutatják az ilyen jogokkal kapcsolatos ignoranciát és az e fontos alapvető jogok tagadásában megnyilvánuló arroganciát.

Az is látszik, hogy a Bizottság fent említett „tiltása” ellenére vaskosan szóba kerül a meglévő szabályozás felülvizsgálata; főleg abban a formában, hogy egy újonnan bevezetendő kivétel útján szabadjára kellene engedni az UGC létrehozását. Ez bizonyára a kanadai típusú megoldásra utal.

A bizottsági munkacsoport 2013. április 15-én tartott harmadik üléséről készült elnöki összefoglalóban ez áll:

The morning session focussed around topics related to *transparency*. Jean-François Le Bihan delivered a presentation on this issue.

The speaker referred to *the need to involve vulnerable groups in the information society*. He considered that the environment for them would be improved by increased transparency as regards, amongst others, user-generated content (“UGC”). He suggested that a multi-stakeholder process leading to key recommendations in this respect could be established in the framework of the Working Group. The strategy would have the following objectives:

- (i) *improvement of transparency at national level,*
- (ii) *use of the national frameworks for communication purposes and*
- (iii) *provision of information about user-generated content legal context to most vulnerable groups.*

It was proposed to create a working sub-group to define a number of user case-scenarios, identify particular needs of users and come up with possible solutions. Elements of the proposal were supported by several organisations, in particular the proposal to move forward on the basis of defining "use case scenarios". Some end-users organisations questioned the relevance of transparency in the context of user-generated content and suggested to focus on the core problem which is a legislative reform.

In the afternoon three informative presentations were made.

Firstly, *an organisation presented developed digital identifier network as means of rights management for the future.* Appropriate tagging of works, applied on a voluntary basis, could lead to identifying the digital supply chain and encourage licensing across all media types. Moreover, it was also suggested that a web content declaration of interest could be a way of addressing the issue of "digital orphans". Such an affirmation would be a standardised but flexible declaration of interest of any kind (whether by contributors or right holders) of a digital content published on the web. It was emphasised that the presented solutions are neutral as regards business models, and are compatible with creative commons and with open standards. *Some end-user organisations feared that tagging content equated to registering all expressions of human thought, including with the aim of their commercialisation. Also, they argued that such an automated system might have a strong potential for impeding sharing of any works (even the ones not protected by copyright), what at end could substantially restrict freedom of expression.*

Secondly, *a presentation was made which focused on practical steps being taken in the music industry to expand legitimate UGC, in particular by enabling the embedding of authorised uses in different platforms.*

Thirdly, *a music collecting society presented licensing solutions put in place in order to concluded authorisation agreements between right holders and major platforms allowing the use, including re-use, of their repertoires.*

The Chair concluded by:

- *Inviting all members of the Working Group, including members of the group who volunteered during the previous meeting, to contribute ideas for a summary of practical problems met by users in respect of UGC (transformative use of pre-existing works), with a view to enabling the Working Group to identify practical, short-term actions where the Group could bring value.*

- *Inviting a group of volunteers to work on the problem already identified by certain user groups with respect to transparency, by defining a number of use case scenarios, and proposing solutions.*
- *Noting that a paper summarising the above issues would be circulated before the next meeting, enabling all participants to comment on these issues in advance.*
(Kiemelés tőlünk.)

Megjegyzés: Amint látható, meglehetősen anakronisztikus „párbeszéd” megy végbe a Bizottság által szervezett munkacsoporton belül. Például bizonyos azonosíthatatlan „végfelhasználói” csoportok még abban is a kifejezés szabadságának a sérelmét látják, ha a jogosultak digitális jogkezelési adatok beépítésével azonosítani próbálják műveiket. Tiltakoznak ellene, mert szerintük minden szabadon „megosztható” kell, hogy legyen – vagyis felhasználható az internet útján – anélkül, hogy bárki megállapíthatná, ki, mit és milyen módon használ fel. Nyilvánvalónak látszik, hogy az ilyenfajta „párbeszédnek” aligha van értelme. Bármilyen értelmes „strukturáltságról” pedig szó sincs. Össze nem függő előadások követik egymást.

A bizottsági munkacsoport harmadik ülésének a prezentációi között található a SACEM képviselője által előadott (erre a prezentációra utal az elnöki összefoglaló rövid bekezdése így: „a music collecting society presented licensing solutions”), amely az első igazán hasznos anyagnak látszik. Kiderül belőle, hogy egyes közös jogkezelőknek vannak bizonyos jogosítási formái, amelyek a „kisebb” felhasználók céljait szolgálják. A prezentáció azonban azt is tükrözi, hogy – a fent már említett okok miatt – általában nincs jogosítási rendszer az UGC egy döntő kategóriáját illetően, amely az átdolgozási jog gyakorlását érinti (komoly összefüggésben a személyhez fűződő jogokkal).

A Bizottság 2013. május 27-re hívta össze az UGC-munkacsoport negyedik ülését. A jelen beszámoló tervezetének az elkészítésekor (május 31-én) csak az ülés napirendje szerepel a Bizottság weblapján. A szellemi tulajdonnal foglalkozó talán legtekintélyesebb európai blog – az IPKat – azonban egy „bennfentesre” hivatkozással már ennek az ülésnek az „eredményeit” is figyelembe véve számolt be május 30-án a munkacsoport működéséről, kifejezve a véleményt, hogy annak tevékenysége szétesett és értelmetlenné vált:⁴¹

*Writing under the musical *nom de plume* of Robert Schumann... he/she provided this engaging (yet possibly worrisome) report from inside the UGC Working Group: “Given the IPKat’s question about the progress in the Licences for Europe Working Group on UGC and yesterday’s remarks by Commissioner Barnier on the overall progress of the Licences for Europe exercise, I thought that it would be interesting to give a brief update on how the discussions on UGC are evolving.*

⁴¹ L. <http://ipkitten.blogspot.com.au/2013/05/still-on-licences-for-europe-insiders.html>.

As someone who participates in the working group on UGC I am somewhat baffled by the Commissioner's perception that the Commission *'has established a day-to-day structured dialogue between those concerned with producing, distributing and using copyright-protected content.'*

From the inside of this particular WG it looks more like the complete opposite.

The 4 meetings that have taken place so far have been rather unstructured, consisting almost exclusively of various industry and civil society representatives explaining what they are doing and what they would consider to be important.

On a number of occasions these presentations have touched on legal issues related to UGC, while in other cases they simply consisted of presentations of particular business models (or complaints about other people's business models).

These presentations *inevitably lead to exchanges of opinion wherein the first participant disagrees with something that was said in the presentation, which leads to another stakeholder to disagree with that and so on* (until the sandwich lunch is being served – after which the same exercise begins anew).

This week's meeting saw the Commission undertake a brave but ultimately half-hearted attempt to shift the focus of discussion to a number of user cases prepared by civil society representatives. Of the 10 or so user cases only three could be discussed (without yielding much new insights) before the allocated time was up (as there were 3 more business models which needed to be presented).

Given this, *it is hardly surprising that after its fourth meeting the working group has yet to identify the actual problem for which it is supposed to find 'specific, short-term solutions'*.

While there has not been a mass exodus of participants comparable to last week's announcement related to the TDM⁴² Working Group, *this makes the overall outlook appear equally grim.*

If the Commission wanted to be honest with itself (and to do everyone involved in the process a huge favour) *they would concede that the setup does not work and shut down the working group* (as well as the one on TDM) at the upcoming mid-term plenary.⁴³ (Kiemelés tőlünk.)

⁴² A TDM rövidítés a „text and data mining” témájára utal.

⁴³ Az említett plenáris ülésre előreláthatólag 2013. július 4-én kerül sor.

ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉS A „STRUKTURÁLT PÁRBESZÉD” MANDÁTUMÁRÓL ÉS CÉLJÁRÓL, VALAMINT A KONZULTÁCIÓS FOLYAMAT SZÉTESÉSÉNEK JELEIRŐL

Változó UGC-fogalom a bizottsági anyagokban

Az UGC fogalma a kezdeti bizottsági anyagokban szűkebb volt; a felhasználók által alkotott tartalomra szorítkozott. Később egyre tágabbá vált, s most már elvileg felöleli a védett anyagok bármilyen feltöltését az UGC-platformokra, mint amilyen pl. a YouTube (hisz a legutóbbi dokumentumokban már a védett anyagoknak a felhasználók általi újrahasznosításáról van szó).

A bizottsági dokumentumok egyes részletei alapján mégis úgy tűnik fel, hogy az UGC-nek ez a nagyon tág köre – a „strukturált párbeszéd” mandátuma szempontjából – bizonyos szempontok alapján szűkíthető.

Már az is némi iránymutatást ad, hogy a dokumentumok viszonylag következetesen két elsődleges célt jelölnek meg: egyrészt azt, hogy a felhasználók számára váljék világosabbá és érthetővé, mely magatartás jogszerű, és mely magatartás ütközik a szerzői jogba; másrészt pedig azt, hogy ott, ahol a jogszerű felhasználáshoz engedélyre van szükség, a jogosítás a lehetséges legegyszerűbb módon (lehetőleg „egy kattintásos” módszerrel) történjék meg.

A munkacsoport megállapította, hogy az UGC egyik fontos kategóriájával nem szükséges foglalkoznia; nevezetesen a felhasználók által alkotott és feltöltött eredeti szerzői művek kategóriájával (tehát azokkal, amelyek nem valamely védett alkotásra épülő származékos művek minősülnek). Az ilyen művek alkotóinak semmilyen jogosításra nincs szükségük. A felhasználásukra ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint bármilyen más eredeti alkotásra. (Az külön kérdés lehet, hogy milyen esetleges jogokról mondanak le műveiknek valamely UGC-platformra való feltöltésével; ez azonban nem az UGC létrehozásának a jogosítását érinti, s mint ilyen nem tartozik a munkacsoport által vizsgálandó kérdések közé.)

A bizottsági anyagok alapján úgy találta a munkacsoport, hogy elsősorban a származékos alkotásként létrehozott UGC-vel kell foglalkoznia. Tágabb értelemben nemcsak a tulajdonképpeni átdolgozások minősíthetők ilyenként, de a védett művek más művekhez való hozzátársítása (az azokba való belefoglalása) is, mint pl. meglevő zeneművek honlapok háttérzenéjeként való felhasználása vagy pl. meglevő művek részleteiből egy új mű létrehozása.

Az ilyen UGC vonatkozásában legalább öt kérdéskörrel kell foglalkozni: (i) azzal, hogy milyen vagyoni jogokat érinthetnek az ilyen UGC-célú felhasználások; (ii) azzal, hogy milyen kivételek tehetik szükségtelessé a jogosítást; (iii) az ingyenes felhasználást lehetővé tevő jogosítási redszerekkel (különösen a Creative Commons-engedélyekkel); (iv) a vagyoni jogok alapján – általában díjazás fejében történő – „hagyományos” jogosítás lehetőségeivel; és (v) azzal, hogy milyen módon érinthetik a személyhez fűződő jogokat az ilyen származékos UGC-felhasználások.

A munkabizottság azonban úgy vélte, hogy *az ilyen fajta UGC kérdéseivel nem lehet kizárólag a jogosítási rendszerek szempontjából foglalkozni*. Érthető a Bizottság törekvése, hogy minél szélesebb körben elkerülhető legyen az UGC létrehozóinak jogellenes felhasználóká minősítése. Azonban, mint ahogyan az UGC témakörében a Bizottság által létrehozott munkacsoport egyik ülésének az elnöki összefoglalója is tükrözi, a helyzet az, hogy *jelenleg az UGC-nek minősülő származékos alkotások elsöprő többségét jogosítás nélkül töltik fel az UGC-platformokra. A legkönnyebb hozzáférést biztosító jogosítási megoldásoknak sincs igazi esélyük az olyan jogsértő rendszerekkel szemben, amelyek ingyenes hozzáférést biztosítanak a végfelhasználóknak (és hasznot bizonyos közvetítőknél, de nem a jogosultaknak).*

Bizonytalanság a „strukturált párbeszéd” során vizsgálandó kérdések körét illetően

Az egymás utáni bizottsági anyagok között *ellentmondás tapasztalható abban a tekintetben is, hogy mire terjedjen ki – illetve terjedhet ki – a „strukturált párbeszéd,”* s az milyen javaslatokat eredményezhet. *A jelen munkacsoport a Bizottság legutolsó hivatalos dokumentumában – a 2012. december 18-i közleményben – foglaltakat tekintette irányadónak, amelyek szerint a „párbeszéd” eredményeként szakpolitikai lépések is szükségessé válhatnak, ami nyilvánvalóan magában foglalja az acquis bizonyos célokból való felülvizsgálatának a lehetőségét is.* A munkacsoport úgy találta, hogy a Bizottság által így meghatározott mandátumot nem módosíthatta egy, a Bizottság valamelyik részlege vagy munkatársa által készített diasor fent idézett diája, amely az ellenkezőjét próbálja állítani annak, ami a Bizottság hivatalos közleményében áll, kizártnak nyilvánítva a szakpolitikai kérdésekkel és az *acquis* esetleg szükséges felülvizsgálatával való foglalkozást. Ezért a munkabizottság ott, ahol ezt szükségesnek találta, az utóbbi kérdésekkel is foglalkozott.

Eltérő törekvések és hatásköri összeütközések a Bizottságon belül (a közelgő parlamenti választásokra⁴⁴ is tekintettel)

Mint az egymás utáni bizottsági anyagok fenti ismertetéséből kitűnik, *eltérő és egymással ütköző elképzelések – kevésbé eufemisztikusan fogalmazva: hatásköri konfliktusok – merültek fel a Bizottságon belül azzal kapcsolatban, hogy melyik biztos és főigazgatóság foglalkozzék a szerzői jognak a digitális online környezetben való alkalmazásával, s milyen elképzelések alapján. Bár a szerzői jog „hagyományos” a belső piac kérdése miatt felelős biztos (aki most Michel Barnier) hatáskörébe tartozik (hiszen a jogharmonizáció ezen a területen az alapszerződések belső piaci alapelvei nyomán zajlik), a digitális technológiáért felelős biztosok – a korábbi Bizottságban Viviane Reding, a mostaniban Neelie Kroes – egyre aktívabban és gyakrabban formálnak igényt a szerzői jogi politika meghatározására. Miután az utóbbiak –*

⁴⁴ 2014. évi Európai Uniói parlamenti választások (szerk.).

portfóliójukból is adódóan – elsősorban az IT-iparágak és az internetes platformok, illetve a felhasználók érdekeit tartják szem előtt, *elképzeléseik jórészt a szerzői jog és a szomszédos jogok több-kevesebb korlátozására irányulnak*. Mint ahogyan a fentiekben utaltunk rá, Neelie Kroes különösen gyakran szól a szerzői jog „elavultságáról”, arról, hogy az a – bármikor, bárhol és bármihez való – könnyű hozzáférés akadálya, s ezért modernizálni, liberalizálni (értsd: korlátozni) kell. A Barnier által vezetett főigazgatóság szerzői jogi munkatársai, akik a szerzői joggal az összes legitim érdek figyelembevételével (s kellő szakértelemmel) foglalkoznak, nem értenek egyet ezzel az egyoldalú megközelítéssel.

A fenti leírásból az is kitűnik, hogy *a jelenlegi konzultációról szóló közlemény közvetlen előzményének* – s az azt elfogadó bizottsági ülés előkészítő anyagának – számító „Orientation Paper”, bár azt a Bizottság elnöke jegyezte, *jórészt Neelie Kroes nézeteinek és törekvéseinek felelt meg*. Nemcsak a szerzői jog tartalmi kérdéseit, de *a felülvizsgálat ütemezését illetően is*. Megpróbálta a szerzői jogi felülvizsgálatot gyorsítani; *elérni, hogy az esetleges új normák előkészítése minél előbb megkezdődjön, s így azokat még az ő bizottsági tagsága idején a pártcsaládja szempontjából előnyös összetételű mostani Parlament is elfogadhassa*.

A közlemény – ebből a szempontból is – többszörös kompromisszum eredménye. Ugyan Kroes elérte, hogy a felülvizsgálat társfelelőssévé vált, de három más tekintetben „fékeket és ellensúlyokat” kaptak a törekvései. Először, *a felülvizsgálat témaköre leszűkült*. Másodszor, *ugyan Kroes Barnier mellé került, de egy „triumvirátus” tagjaként, amelyet a kulturális kérdésekért is felelős Vassiliou egészít ki*. Az utóbb említett biztos társfelelőssé válását a megfigyelők épp azzal magyarázzák, *hogy az európai alkotók és a kulturális terület képviselői eredményesen lázadtak fel a Kroes-féle egyoldalú szerzőijog-ellenességgel és annak az OP-ben való újabb megnyilvánulásával szemben*. Harmadszor – s ez áll leginkább szemben Kroes törekvéseivel – *jóval lassúbb előkészítő munka mellett döntött a Bizottság, amelynek alapján erősen kétségessé vált, hogy bármilyen lényegesebb szakpolitikai döntésre és különösen bármilyen új jogszabályalkotásra még a 2014. évi parlamenti választás és a – feltehetően új összetételű – Bizottság felállása előtt sor kerülhessen*.

Az irányadónak számító megfigyelői kommentárok híven tükrözik a Bizottságon belüli el-lentéteket. A jól értesült europeanvoice.com internetes magazin például a „Battle on EU copyright law re-opened by Commission” címmel a következőképp számolt be egy nappal később a 2012. decemberi 5-i ülésről:

The decision, announced yesterday after a debate within the college of European commissioners, amounts to a partial victory for Neelie Kroes, the European commissioner for the digital agenda, who has been pushing for substantial reform. Last night at a web conference in Paris, she said: “It’s right that the EU acts.” She vowed to work “hand in hand” with fellow commissioners to improve copyright law.

Michel Barnier, the European commissioner for the single market and services, whose department has direct responsibility for copyright legislation, was particularly reluctant to be drawn into a review...

The Commission announced yesterday that a "stakeholder dialogue" would begin in early 2013 on issues that the Commission considers need short-term attention. These include portability of copyright across borders, insufficient legal access in Europe to television and film online, and harmonising copyright levies – the taxes imposed by 20 member states on blank disks or other devices that can copy music. The review, which will be co-led by Barnier, Kroes and Commissioner Androulla Vassiliou, whose remit includes film and television, will be completed by December 2013.

The Commission will assess the results of the dialogue and in 2014 will decide whether legislative proposals are appropriate. The second track of the review is that the Commission will conduct market studies, impact assessments and legal drafting work to support any eventual legislative initiatives.

Kroes has been pressing for an overhaul of the 2001 law, particularly to take into account the potential of a digital single market, but many in the Commission are scarred by the memory of earlier forays into intellectual property and new media. Charlie McCreevy, Barnier's predecessor, was defeated on the copyright levies proposal in 2007. The Commission was also defeated on a proposal for computer implemented inventions (software patents) in 2004.

Barnier's proposal has come under sharp attack from disappointed advocates of a single pan-EU licensing system. Legal music-sharing sites such as the Swedish site Spotify complain that expansion across the EU market is impeded by cumbersome copyright laws.

Liberal Dutch MEP Marietje Schaake said faster and more radical action was needed. "Changes should come sooner; it's already too late," she said. "It's urgent that we keep the pressure on and are ambitious in our timelines." BEUC, the European consumers' organisation, which also supports reform, interpreted the Commission's acknowledgement of the need for a review as a step towards deeper change. "Ambitious copyright reform is no longer a taboo," said Monique Goyens, BEUC's director-general.

Artists, collecting societies that manage music rights, and the European film industry had been lobbying the Commission against changes that might limit "the right of authors to live their art and receive fair compensation", according to an online petition. It was signed last month by thousands of members of the European film industry, including

prominent directors such as Michel Hazanavicius of France, Ken Loach of Britain, Bela Tarr of Hungary and the Dardenne brothers of Belgium.⁴⁵ (Kiemelés tőlünk.)

Egy, a rákövetkező napon közzétett kommentár még őszintébben mutat rá a Bizottságon belüli, valamint az Európai Parlamenttel, s főleg annak elnökével, Martin Schulz-cal kialakult ellentétekre. *A New Europe online magazin a következőket írta, sokatmondó címmel: „EU institutions in spat over copyright:”*⁴⁶

The European Parliament has been given a blow by the commission over the decision to hand over co-responsibility for reform of copyright laws to Neelie Kroes.

According to insiders, this is a case of the commission delaying movement on the issue over fears that the parliament, which has been pushing for a definitive change to copyright reform before the 2014, will scupper ongoing reform plans.

The commission is worried of a repeat of the parliament’s objections to the Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA), which undid the proposed laws in June this year...

A reliable Brussels source told New Europe that the decision to effectively stall things is down to the fear that the European Parliament has previously scuppered progress on ACTA. ”Following what happened with ACTA, letting the parliament meddle with the copyright discussion is a nightmare that the industry, clearly on the defensive, wants to avoid at all costs”, he told New Europe. The parliament, he said, ”can know say thank you to Barroso and Barnier” for the delay in proceedings.

Kroes, who had previously maintained that in the absence of legislation on copyright reforms by the end of this year, her department would push for legislation. Michel Barnier, whose internal market portfolio had until now regulated this area, has conceded joint responsibility to the digital agenda portfolio, headed by Kroes, and the culture portfolio, headed by Androulla Vassiliou.

The decision puts the commission at odds with the European Parliament, which assumed that previous arrangements, whereby the institutions would seek arrangements until the end of 2013, and then, in the absence of agreement, seek legislative options, would still hold.

It now looks extremely unlikely that there will be any sort of satisfactory movement on the issue before the 2014 elections to the European Parliament...

... [T]he bigger issue is one of institutional infighting, New Europe’s Brussels sources said.

”The decision is first of all a ‘no confidence’ vote of the Barroso commission against the European parliament and Martin Schulz”, he said. ”The agreed approach, of seeking contractual arrangements with the industry during 2013, and, in the absence of success, legislative proposals in 2014, in reality will avoid sending a proposal

⁴⁵ L. www.europeanvoice.com/imported/battle-on-eu-copyright-law-reopened-by-commission-/75883.aspx.

⁴⁶ L. www.neurope.eu/article/eu-institutions-spat-over-copyright.

of amendments to the copyright directive before the next elections to the European Parliament”. (Kiemelés tőlünk.)

A „strukturált párbeszéd” eddigi kudarca, szétesése, strukturátlanná válása

Mint láthattuk, az Európai Bizottság által az UGC témakörében összehívott munkacsoport eddigi négy ülése hűen tükrözi a „strukturált párbeszéd” alapjául szolgáló fogalmak és célok tisztázatlan voltát.

A MUKACSOPORT ÁLTALÁNOS MEGÁLLAPÍTÁSAI ÉS JAVASLATAI

A lényeg: az EU szerzői jogi stratégiája és politikája újragondolásának a szükségessége

A fenti leírásból és elemzésből kitűnik, hogy a „strukturált párbeszéd” témául választott kérdések – így az UGC-vel kapcsolatos jogosítás kérdése is – csak tágabb összefüggésben értelmezhetők és válaszolhatók meg kellő körütekintéssel és felelősséggel. Csupán – eléggé mesterségesen elszigetelt – részeit képezik az EU szerzői jogi stratégiájának és politikájának.

Legalább négy fontos – és egymással összefüggő – fejlemény látszik indokolni azt, hogy sor kerüljön a szerzői jogi stratégia és politika alapos újragondolására (de nem az európai parlamenti választások előtti, politikai feszültségekkel terhelt időszakban).

Az első az, hogy 2000, illetve 2001 óta – vagyis azóta, hogy előbb az elektronikus kereskedelemről szóló, majd a szerzői jognak az információs társadalomban való alkalmazásáról szóló irányelvet („Infosoc”) elfogadták – jelentős technológiai, társadalmi és üzleti módszertani változások mentek végbe. Alapvetően új kihívások és lehetőségek jelentek meg. A szerzői és szomszédos jogok felhasználóbarát gyakorlására és hatékonyabb érvényesítésére újszerű műszaki és jogi módszerek kínálóznak, amelyeknek egy része jogszabályi megerősítést és támogatást igényelne.

A második fejlemény ezzel jórészt összefügg. Miután a jogi szabályozás által nyújtott válaszok és az azok alapján történő jogharmonizációs lépések hiányoznak, „divattá” vált a „lopakodó harmonizáció” az Európai Unió Bírósága (CJEU) aktivizmusának a drámai megnövekedése révén. A Bíróság az utóbbi időben – egyes megfigyelők szerint a „federalista” tagországok kifejezett vagy legalábbis hallgatólagos támogatásával – egyre nagyobb számban dönt el olyan szerzői jogi kérdéseket, amelyeknek esetleges rendezése, ha egyáltalán uniós hatáskörbe tartozó kérdésekről van szó, az Európai Parlamentre és a Tanácsra tartozna. A jelenlegi összetételű és vezetésű Parlament aktívabb részvételétől való idegenkedés talán érthető lehet, de a bírósági döntések egy része ellentmondani látszik az Európai Szerződés (TFEU) olyan fontos elveinek is, mint a szubszidiaritás és az arányosság. Némely bírósági

döntés erősen túlmegy a meglevő EU-normák értelmezésén, és azok módosítását jelenti.⁴⁷ Az EU szerzői jogi stratégiájának és politikájának újragondolása hozzájárulhatna ahhoz is, hogy a hatalmi ágak között így megbomlott „alkotmányos” egyensúly Montesquieu elveinek megfelelően helyreálljon.

A harmadik fejlemény a szubszidiaritás elvével való sajátos konfliktusként is felfogható, de a lényege abban áll, hogy visszatérően súlyos ellentmondások keletkeznek egyrészt az EU intézményeinek, főleg a Bizottságnak egyes kezdeményezései és döntései, másrészt a kulturális sokszínűség védelméhez fűződő érdekek között. Látványosan megnyilvánult ez a nemzeti szintű közös jogkezelés gyengítésére és közvetett felszámolására tett bizottsági lépések formájában. A szerzői jogi stratégia és politika újragondolása keretében az eddigieknél nagyobb figyelmet indokolt fordítani a szerzői jog által védett termékek és szolgáltatások különleges voltára, kettős természetére. Nevezetesen arra, hogy ugyan termékekről és szolgáltatásokról van szó, de azok a kulturális kifejezések eszközei is, és sok esetben a nemzeti vonások, hagyományok és értékek hordozói. Ezzel összefüggésben arra is figyelemmel indokolt lenni, hogy a szerzői jognak fontos szerepe van a tagállamok kulturális politikájában, amelyre vonatkozóan a TFEU szerint az EU-nak még a tagállamokkal „megosztott” hatásköre sincs.⁴⁸ Ezen a területen a tagországok annál is nagyobb mértékben megtarthatják az Unió intézményei általi beavatkozástól független mozgásterüket, mint amit számos egyéb területen inkább csak a szubszidiaritás és az arányosság elvének érvényesítése szavatolhat számukra. Arra is figyelemmel kell lenni, hogy a kulturális sokszínűség védelmének az elhanyagolása különösen nagy veszélyt jelent a kisebb országok kisebb nyelvi közösségeinek kisebb repertoárjaira. Minden olyan centralizációs vagy „federalista” törekvés, amely ezt

⁴⁷ A CJEU túlzott aktivizmusából adódó „alkotmányossági” problémákról, a szubszidiaritás és az arányosság elvének, illetve a TFEU más szabályainak a CJEU általi figyelmen kívül hagyásáról, és a kapcsolódó szerzői jogi kérdésekről lásd pl.:

– Lionel Bentley: Harmonization by Stealth: Copyright and the ECJ (http://fordhamipconference.com/wp-content/uploads/2010/08/Bentley_Harmonization.pdf);

– Karen J. Alter: Who are the ‘Masters of the Treaty’?: European Governments and the European Court of Justice (<http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=173233>);

– Mirelle van Eechoud: Along the Road to Uniformity – Diverse Readings of the Court of Justice Judgments on Copyright Works. JIPITEC, 2012, p. 60–80;

– Jan Komárek: In the Court(s) We Trust? – On the need for hierarchy and differentiation in the preliminary ruling procedure” (http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=982529). Az utóbbi szerző fejezi ki a legnyíltabban azt, amiről a többi fent említett írás is szól: „The article believes that the fundamental Court of Justice’s task, when ensuring that in the interpretation and application of the Treaties the law is observed,... is to provide national courts with authoritative guidance. However, to be able to speak with authority, the Court must speak clearly and persuasively. This cannot be done if it pulverizes its authority into hundreds of (sometimes) contradictory and (often) insufficiently reasoned answers. The current system of preliminary reference, which undermines national judicial structures by allowing the lowest parts of the judicial pyramid to talk directly to the ultimate interpretative authority, has negative effects both for the national judicial process and for the Court of Justice’s mission.”

⁴⁸ Lásd a TFEU 6. cikkének (c) pontját, amely szerint a kultúra azokhoz a területekhez tartozik, amelyekre vonatkozóan az Uniónak csak „a tagállamok intézkedéseit támogató, összehangoló vagy kiegészítő intézkedések végrehajtására” van hatásköre.

figyelman kívül hagyja, és csak – vagy elsősorban – a nagyobb országok nagyobb nyelvi közösségeinek nagyobb repertoárjait tartja szem előtt, nem „több Európát,” hanem szánalmasan „kevesebb Európát” jelenthet, miután a közösség egyik legnagyobb értéke éppen a ma még meglevő sokszínűség.

A *negyedik* fejlemény összefügg a most említett harmadikkal, de annál szélesebb körű, és a legfontosabbnak látszik. *Arról van szó, amire a jelenlegi „strukturált párbeszéd” elrendelő, a bizottsági közlemény előkészítő anyagának számító „Orientation Paper” által kiváltott – a korábbi hasonló bizottsági lépések alkalmából eddig még nem tapasztalt – erőteljes ellenállás utalt.* A 12 EU-tagország kulturális miniszterei udvariasabban, az európai alkotók közössége pedig igen kemény hangú tiltakozás formájában hívta fel a figyelmet arra, hogy *valami veszélyesen félresiklott a szerzői jog kérdésének az EU intézményei általi kezelésében; a fontos kulturális és alkotói szempontok aránytalanul háttérbe szorultak, felbomlott az egyenúly a szerzői jog korlátozásában közvetve vagy közvetlenül érdekelt csoportok javára.* Úgy tűnik fel, hogy az utóbbiak gazdasági súlya, illetve populista befolyásolási képessége elől kitérve túl könnyen és nem kellő megfontolás alapján választották az EU intézményei az egyszerűbbnek és politikai szempontból kényelmesebbnek látszó útként a szerzői érdekek terhére történő meghátrálást. *Az ezzel szembeni határozott alkotói tiltakozást és a kulturális politikáért felelős miniszterek figyelmeztetését indokolt komolyan venni. Ez pedig egyértelműen egy átfogó és alapos stratégiai és politikai felülvizsgálat szükségessége mellett szól.*

A jelentés e részének a címében a munkacsoport utal arra, hogy *ez látszik a lényegnek, nem pedig a fentiekben vázolt kevésbé alkotó- és kultúrabarát szellemben feltett elszigetelt kérdések.* Megpróbálhatjuk megválaszolni a „strukturált párbeszéd” négy kérdését: (i) *hogyan miként könnyíthető meg a határokon átnyúló hozzáférés és a szolgáltatások hordozhatósága;* (ii) *hogyan miként könnyíthető meg a védett tartalmak származékos UGC céljára való felhasználása;* (iii) *hogyan miként könnyíthető meg az audiovizuális művekhez való online hozzáférés;* és (iv) *hogyan miként könnyíthető meg a szerzői jog által védett művek „szöveg- és adatbányászat” céljára való felhasználása.* Azonban, ahogyan rámutattunk, *ezek a részkérdések – amelyek tényleg az európai alkotók „Enough is enough!” kiáltványában bírált szemléletet tükrözik, nevezetesen azt, hogy a fő feladat a szerzői jognak mint akadálnak az elhárítása – aligha válaszolhatók meg önmagukban kielégítő és felelős módon.*

Ezért *azt javasolja a munkabizottság, hogy a négy kérdésre – valamint a magáncélú másolások kapcsolódó kérdésére – adott esetleges magyar észrevételek között az első és legfontosabb a következő legyen: Ugyan kísérletet teszünk a négy (plusz egy) kérdés ideiglenes megválaszolására, azonban azt javasoljuk, hogy ezek rendezésére az EU szerzői (és kulturális) stratégiájának és politikájának a fent említett okok miatt szükségessé vált átfogó és alapos újragondolása keretében és annak részeként kerüljön csak sor az új parlamenti és bizottsági ciklus során.*

Amennyiben ezek a szükségesnek látszó szakpolitikai észrevételek szerepelnek a magyar válaszban – a jelen konzultáció mandátumának utólagos szűkítésére tett kísérletekre figye-

lemmel – érdemesnek látszik leszögezni azt, hogy a közleménynek megfelelően tesszük ezt, amely szakpolitikai lépések szükségességét is lehetségesnek tartja.

A hatályos szerzői jogi szabályok; az UGC céljából való módosítás szükségtelensége; a „fair use”-rendszer alkalmatlansága; a „kanadai modellnek” a nemzetközi normákkal fennálló konfliktusai

A fent elemzett bizottsági anyagokban utalás van arra, hogy az UGC létrehozói nincsenek tisztában a szerzői jogi feltételekkel, illetve hogy ha tudomásuk is van az irányadó szabályokról, túl bonyolultnak találják azokat.

Valójában *azonban a nemzetközi szerződések és az aquis alapján fennálló jogi helyzet eléggé világos*. Ami a vagyoni jogokat illeti, az UGC létrehozása a többszörözési, illetve az átdolgozási jogot érinti, míg online felhasználása (amire a jelenlegi konzultáció elsősorban vonatkozik) a többszörözés és a nyilvánosság számára való (interaktív) hozzáférhetővé tétel jogát (az utóbbi jogot a letöltéseket lehetővé tevő hozzáférhetővé tétel esetén lehetséges a terjesztési jog egy sajátos változataként is jellemezni). Ezekről a jogokról – az átdolgozási jog kivételével – az Infosoc-irányelv is rendelkezik oly módon, hogy azok megilletik mind a szerzőket, mind a szomszédos jogok kedvezményezettjeit.

Az UGC szempontjából fontos átdolgozási jogra vonatkozóan nem tartalmaz szabályokat az aquis. Ez a jog csak a szerzőket illeti meg a Berni Egyezmény 12. cikke és – az audiovizuális adaptációt illetően – 14. cikke (1) bekezdésének (i) pontja alapján [s a TRIPS-megállapodás 9. cikk (1) bekezdése, illetve a WCT 1. cikk (4) bekezdése szerint e szerződések alapján is]. A személyhez fűződő jogok védelmére sem terjed ki az aquis, de a Berni Egyezmény 6bis cikke alapján a szerzőket teljesebb körű, míg a WPPT 5. cikke alapján az előadóművészeket szűkebb körű védelem illeti meg e jogok tekintetében is; ideértve a művek, illetve az előadások integritásának az UGC szempontjából különösen fontos védelmét is.

A hatályos aquis-ban az Infosoc-irányelv 5. cikke tesz lehetővé kivételeket azokra a kizárólagos jogokra vonatkozóan, amelyekről az irányelv rendelkezik, és amelyek alkalmazandók az UGC esetében; tehát a többszörözés, a terjesztés és a nyilvánosság számára való (interaktív) hozzátétel jogára. Ezek közül különösen az idézést [5. cikk (3) bek. (d) pont] és a karikatúra, a paródia, illetve az utánzás formájában történő szabad felhasználást [5. cikk (3) bek. (k) pont] megengedő kivétel a releváns. Az idézés azonban csak bizonyos célokból, mint például kritika vagy szemle céljából, csak az ilyen cél által szükséges terjedelemben és csak a „fair” (tisztességes) gyakorlat⁴⁹ („fair practice”) által megkívánt módon szabad. A paródia pedig sajátos műfaj; nem akármilyen művek nem akármilyen módon való „felhasználásáról” lehet

⁴⁹ A „fair practice” kifejezés magyarra fordítása nehéz, s a Berni Egyezmény magyar fordítójának nem igazán sikerült. A kihirdetett magyar változatban szereplő „a bevett szokásoknak megfelelő” kifejezés nem utal arra a „fair”-ségre, amit például a magyar diszkurzusban is ismert és használt „fair play” kifejezés hordoz magában.

szó, hanem csak a legalább valamelyest közismertnek számító művek akár jó-, akár rosszindulatú – jellegzetesen ironizáló – utánzásáról. Épp ez a – többé-kevésbé kritikai szemléletű – megközelítés indokolja az ilyen származékos művek létrehozásának szerzői jogi kivétel útján való megkönnyítését, hisz azok nem vagy csak ritkán születhetnének meg, ha az eredeti mű szerzőjének az engedélyére lenne szükség.⁵⁰

Azonban, mint ahogyan az irányelv alapján megengedett [illetőleg az 5. cikk (1) bekezdése szerinti ideiglenes többszörözés esetében, előírt] többi kivétel, a paródiát lehetővé tevő kivétel is alá van vetve [a Berni Egyezmény 9. cikkének (2) bekezdése, a TRIPS-megállapodás 13. cikke, a WCT 10. cikke, a WPPT 16. cikke és az irányelv 5. cikkének (5) bekezdése alapján] a háromlépéses tesztnek. Így nem szabad felhasználás az, ha a paródia konfliktusba kerül az alapul szolgáló mű rendes felhasználásával, illetve ha egyébként indokolatlanul sérti a szerző jogos érdekeit.

Indokolt rámutatni arra, hogy az olyan paródia esetében, amikor nem egy adott mű, hanem valamely szerző stílusának a parodizálásáról van szó, szerzői jogi kivételre sincs feltétlen szükség, hiszen pusztán stílusjegyek – amnyiben azok átvétele nem jár együtt konkrét kifejezési formák másolásával – nem esnek szerzői jogi védelem alá. Amikor a magyar szerzői jogban szabad paródiáról beszélünk, inkább az ilyen stílusparódiákról van szó.⁵¹

A munkacsoport nem látja indokoltnak a kifejezetten az UGC célját szolgáló valamilyen kivétel vagy korlátozás bevezetését. Ezzel a kérdéssel azonban az átdolgozás jogával, illetve az átdolgozások szerzői jogi védelmének a kérdéseivel, valamint a személyhez fűződő jogok szerepével kapcsolatban foglalkozik a munkabizottság a lentiekben.

*A Berni Egyezményben nincs rendelkezés az átdolgozás jogára alkalmazható kivételekre, s nincs lehetőség ilyen kivételnek a háromlépéses teszt alapján való bevezetésére sem, mivel az egyezmény 9. cikkének (2) bekezdése csak a többszörözési jogra vonatkozóan teszi ezt lehetővé. Ugyanakkor, mint láthattuk, a korábbi bizottsági anyagok utaltak – úgy tűnt fel, hogy akár esetleg követendő példaként – az Amerikai Egyesült Államok jogában létrejött "fair use" doktrína, illetve a kanadai szerzői jogi törvény 2012. évi módosítása során bevezetett külön UGC-kivételre. A Bizottság által létrehozott munkacsoport eddigi ülésein is visszatérően szóba került egyes érdekcsoportoknak az az igénye, hogy az *aquis* módosításával valamilyen hasonló kivétel tegye lehetővé UGC létrehozását és felhasználását.*

A „fair use”-rendszer hosszú-hosszú évtizedek során épült ki az Egyesült Államokban. Hatalmas és megfelelően árnyalt esetjog szolgál az alapjául. Az Európai Unióban való alkalmazása nyilvánvalóan szembe menne az évszázados európai hagyományokkal, zűrzavart és jogbizonytalanságot eredményezne. Indokolatlan a bevezetését fontolgatni.

⁵⁰ Indokolt hozzátenni, hogy olyankor, amikor egy paródia esetében nem egy adott mű, hanem valamely szerző stílusának a parodizálásáról van szó, szerzői jogi kivételre sincs feltétlenül szükség; nevezetesen akkor, ha csak karakterisztikus stílusjegyek tükrözéséről van szó.

⁵¹ Olyan értelemben, ahogyan pl. az ilyen paródiák Karinthy Frigyes „Így írtok ti” című paródiagyűjteményében szerepelnek.

Ami a Bizottság „Orientation Paper”-jében említett kanadai megoldást illeti, a kanadai szerzői jogi törvény 29.2 szakasza után beillesztett következő új rendelkezésekről van szó:

Non-commercial user-generated content

29.21. (1) It is not an infringement of copyright for an individual to use an existing work or other subject-matter or copy of one, which has been published or otherwise made available to the public in the creation of a new work or other subject-matter in which copyright subsists and for the individual – or with the individual’s authorization a member of their household – to use the new work or other subject-matter or to authorize an intermediary to disseminate it, if

(a) the use of, or the authorization to disseminate, the new work or other subject-matter is done solely for non-commercial purposes;

(b) the source – and, if given in the source, the name of the author, performer, maker or broadcaster – of the existing work or other subject-matter or copy of it, mentioned, it is reasonable in the circumstances to do so;

(c) the individual had reasonable grounds to believe that the existing work or other subject-matter or copy of it, as the case may be, was not infringing copyright; and

(d) the use of, or the authorization to disseminate, the new work or other subject-matter does not have a substantial adverse effect, financial or otherwise, on the exploitation or potential exploitation of the existing work or other subject-matter – or copy of it – or on an existing or potential market for it, including that the new work or other subject-matter is not a substitute for the existing one.

(2) The following definitions apply in subsection (1).

”intermediary” means a person or entity who regularly provides space or means for works or other subject-matter to be enjoyed by the public.

”use” means to do anything that by this Act the owners of the copyright has the sole right to do, other than the right to authorize anything.

Hozzá kell tenni, hogy a fent idézett rendelkezések *olyan esetekre vonatkoznak, amikor egy származékos UGC-mű túlmegy a paródia és a szatíra fogalmán*, miután azokra a 29. szakasz ugyancsak 2012-ben módosított szövege szerint a „fair dealing”-rendszer vonatkozik:

Fair dealing for the purpose of research, private study, education, *parody or satire* does not infringe copyright.

A kanadai kormány indokolása a következőket tartalmazza az UGC-kivételre vonatkozóan:

User-generated content: The new bill permits the use of legitimately acquired material in user-generated content created for non-commercial purposes. This applies only to creations that do not affect the market for the original material. Examples include

making a home video of a friend or family member dancing to a popular song and posting it online, or creating a "mash-up" of video clips.

A rendelkezések kulcseleme az, amiről a „creation of a new work or other subject-matter in which copyright subsists” kifejezés szól. Ennek alapján nyilvánvalóan az *átdolgozási jog alóli kivételről van szó*. Ennek fényében indokolt megvizsgálni, mennyiben állnak ezek az új rendelkezések összhangban a nemzetközi normákkal, és mennyiben felelnek meg az UGC céljaira.

Az átdolgozás jogáról a következőképpen rendelkezik a *Berni Egyezmény 12. cikke* [amely a TRIPS-megállapodás 9. cikke 1 bekezdésének, illetve a WCT 1. cikke (4) bekezdésének az értelmében a megállapodás, illetve a szerződés alapján is alkalmazandó]:

Az irodalmi és művészeti művek szerzőinek kizárólagos joga, hogy engedélyezzék műveik adaptálását, zenei átírását és egyéb átdolgozását.⁵²

Az *egyezmény 14. cikke* (amely ugyancsak alkalmazandó a TRIPS-megállapodás és a WCT alapján is) részben – redundáns módon – megismétli az átdolgozási jogra vonatkozó rendelkezést a filmadaptációkra vonatkozóan, részben pedig tisztázza, hogy az eredeti adaptált mű szerzőjének a joga kiterjed az adaptált változat felhasználásának az engedélyezésére is.

(1) Az irodalmi és művészeti művek szerzőinek kizárólagos joga, hogy engedélyezzék: 1. műveik adaptálását, műveikről filmreprodukció készítését, valamint az ilyen módon adaptált és többszörösített mű forgalomba hozatalát; 2. az ilyen módon adaptált és többszörösített művek bemutatását és nyilvános előadását, valamint a közönség részére vezeték útján történő közvetítését.

(2) Irodalmi vagy művészeti műből merített filmalkotás minden más formában történő adaptálása a szerző engedélyezési jogának sérelme nélkül csak az eredeti mű szerzőinek hozzájárulásával történhet.

(3) A 13. Cikk (1) bekezdésének rendelkezéseit nem lehet alkalmazni.⁵³

A Berni Egyezményről készült *régebbi*, 1983-ban közzétett *WIPO-kommentár* egyebek között a következőket tartalmazza az átdolgozási jogról szóló 12. cikkről:

12.3. It was in Brussels (1948) that the present text was drawn up. *The earlier text* (of Berlin 1908) *was in very narrow terms. It forbade only the "unauthorised indirect appropriations"* of works and gave, as examples, adaptations, musical arrangements, transformations of a novel, tale or piece of poetry into a dramatic piece and vice versa. *It went on to say that in order to fall within the prohibition of the article, these indirect appropriations must consist of only the reproduction of the work in the same*

⁵² Az egyezmény kihirdetett magyar változata szerint.

⁵³ Az egyezmény kihirdetett magyar változata kisebb pontatlanságot tartalmaz, miután az egyezmény hivatalos változataiban (a magyar nem az) az (1) bekezdés 1) pontjában filmadaptációról van szó, nem pedig egyszerűen adaptációról. Megjegyzendő, hogy a cikk (3) bekezdése azt jelenti, hogy a zeneművek hangfelvételen való rögzítésével szemben – amiről a 13. cikk (1) bekezdése szól – filmadaptáció céljára nem alkalmazhatók feltételek a többszörösítési jog gyakorlására (kényszerengedély vagy kötelező közös jogkezelés formájában).

form or another form without essential alterations, additions or abridgements, and without presenting the character of a new original work. Since they were included in Article 2 (now, since Stockholm, Article 2(3)) the Convention treated them on the one hand as protected works, and on the other hand, i.e., from the point of view of the original works, as infringements. Besides, it only referred to their appropriation in the form of reproduction, whereas there are other ways of exploiting works.

12.4. It became common ground that, in general, the author enjoyed the Convention's rights not only for his work in its original form but also for all transformations of it. These could not be used in public without his authority.⁵⁴ (Kiemelés tőlünk.)

Az egyezményről készült, 2003-ban közzétett *új WIPO-kommentár* – bár más szavakkal, de – hasonlóképpen írja le a 12. cikk korábbi változatait és elemzi jelenlegi szövegét, bár még hangsúlyosabban mutat rá az egyezmény korábbi szövegeiben meglévő – az adaptáció fogalmának kettősségéből adódó – ellentmondásokra. Azonban érdemes külön idézni az új kommentárt az egyezmény 2. cikkének (3) bekezdésére vonatkozó megjegyzéseket illetően.

A 2. cikk (3) bekezdése így szól:

Az eredeti mű szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül az eredeti művel azonos védelemben részesül a fordítás, az adaptálás, a zenei átírás és irodalmi vagy művészeti műnek másfajta átdolgozása.⁵⁵

Az új WIPO-kommentár, többek között, a következő megjegyzéseket fűzi ehhez a rendelkezéshez:

BC-2.42. The protection of the derivative work "without prejudice to the copyright in the original work" means that there are two sets of rights in such a work: the rights in the pre-existing – "original" – work, and the rights in the derivative work.

*BC-2.43. In practice, however, the authorization of derivative works are frequently simplified. This relates to the fact that – on the basis of the right of translation and the right of adaptation, arrangement and other alteration (Articles 8 and 12 of the Convention) no derivative work of a protected pre-existing work may be created without the authorization of the author of the latter. In a contract containing such authorization then, *inter alia*, a simplified system of authorization may be agreed upon.⁵⁶*

Mint ahogyan az az egyezmény 14. cikkének (1) és (2) bekezdéséből kitűnik, *a filmadaptációk tekintetében nemcsak az egyezményszöveg értelmezéséből, de magából az egyezmény*

⁵⁴ *Claude Masouyé: Guide to the Berne Convention. WIPO publication No. 615 (E), 1978, p. 76.*

⁵⁵ Az egyezmény kihirdetett magyar változata szerint.

⁵⁶ *Guide to the Substantive Provisions of the Berne Convention. In Guide to the Copyright and Related Rights Treaties Administered by WIPO. WIPO publication No. 891 (E), (hereinafter: New WIPO Guide), p. 28.*

egyértelmű szövegből is kitűnik az eredeti műre és a filmadaptációra fenálló jogok együttes érvényesülése.

Tehát a Berni Egyezmény alapján (és így a TRIPS-megállapodás és a WCT alapján is) világos, hogy *származékos műnek minősülő adaptáció* – hacsak valamely kivétel, különösen a paródiára vonatkozó, nem alkalmazható – *csak az eredeti mű szerzőjének engedélyével lehetséges. Ilyen engedély nélkül jogértés valósul meg.*

Ennek fényében indokolt tehát megvizsgálni a kanadai szerzői jogi törvény 2012-es módosítása során bevezetett, az átdolgozási jogra vonatkozó, fent idézett új UGC-kivételt, amely nyilvánvalóan olyan esetre vonatkozik, amikor nincs paródiáról szó.

Mint a fentiekben aláhúztuk, *az átdolgozási jogra vonatkozó kivételekre nem tartalmaz rendelkezést a Berni Egyezmény, s miután az egyezmény kizárólagos módon határozza meg az alkalmazható kivételek körét, aligha van mód ilyen kivételek bevezetésére a Berni Unió tagországaiban.* Szóba kerülhet az idézés lehetőségének az igénybevétele; azzal azonban egyedül nem jön létre származékos mű, s ugyanez mondható el a *de minimis* szintű felhasználásokról. Tehát *már első látásra is kétséges az új kanadai szabályoknak a nemzetközi normákkal való összhangja.* Miután nem paródiáról vagy szatíráról, hanem egyszerű származékos felhasználásról van szó, a véleménynyilvánítás szabadságára mint a szerzői jogot kivételesen külsőleg befolyásoló szempontra sem lehet hivatkozni.

Azonban feltételezve, de meg nem engedve, hogy a nemzetközi normák mégis lehetővé tennék kivételek alkalmazását az átdolgozási jogra, akkor sem lennének összhangban az új kanadai szabályok a nemzetközi normákkal, s különösen a TRIPS-megállapodás 13. cikkével, a WCT 10. cikkével és a WPPT 16. cikkével, amelyek szerint a megállapodás, illetve az említett szerződések által lehetővé tett kivételek és korlátozások is csak akkor alkalmazhatók, ha megfelelnek a háromlépéses teszt mindhárom feltételének.

Ami a teszt első feltételét illeti, nevezetesen azt, hogy csak korlátozott, különleges esetekben alkalmazhatók kivételek és korlátozások, ha a származékos művek szabad létrehozását és felhasználását a „kifejezés szabadágára” hivatkozással minden további nélkül lehetne „különleges esetnek” nyilvánítani, egyszerűen megszűnne az átdolgozási jog. Nyilván még valamilyen indokra lenne szükség, hogy egy UGC-kivétel esetében korlátozott, különleges esetről lehessen beszélni. A kanadai törvény 29. szakaszának új 21. számú alszakaszában a következő feltételek találhatók, amelyek esetleg „kandidálhatnak” ilyen indokként:

- i the creation of the new work may only be based on a work, or a copy of a work, which has been published and about which the individual has reasonable ground to believe that it is not infringing;
- ii the new work is created by an individual and basically used by him and by the members of his family;
- iii the purpose of the use, and the authorization of its dissemination is not for commercial purposes.

Ami az *(i)* alatti feltételt illeti, az aligha alkalmas a kivétel alkalmazásának korlátozott, különleges esetekre való szűkítésére, hisz minden közzétett műre vonatkozik – azzal az egyetlen feltétellel, hogy az jogszerű forrásból származzon. Nehéz lenne ennél jobb példát találni arra, hogy milyen esetkör nem korlátozott és nem különleges.

Ha a *(ii)* alatti feltételt egymagában vennénk figyelembe, talán el lehetne ismerni, hogy korlátozott, különleges esetről van szó, hisz úgy látszódná, hogy a létrejött UGC felhasználása a magánszféra körén belül marad. Azonban az alszakasz további rendelkezéseiből egyértelműen kitűnik, hogy nem ez a helyzet, hisz a „családi kör” tagjai általi felhasználás fogalma a lehető legtágabb; kiterjed bármilyen nyilvános felhasználásra, ideértve az online közvetítők útján való felhasználást is.

Végül az üzleti célú felhasználásnak a *(iii)* alatt említett hiánya sem elegendő ahhoz, hogy a kivételek korlátozott, különleges esetről beszélhessünk. Az üzleti célnak, illetve az egyébként üzleti szintű felhasználásoknak lehetnek következményei a jogérvényesítés körében, mert külön polgári, adminisztratív és büntetőjogi következményekkel járnak. Azonban a szerzők és más jogosultak jogait ért sérelem szempontjából nincs jelentősége annak, hogy valaki haszonszerzésből vagy pl. csak kedvtelésből teszi hozzáférhetővé engedély nélkül a műveiket vagy más védett teljesítményeiket akár eredeti, akár átdolgozott formában az internet útján. (Egyébként megjegyzendő, hogy az új kanadai szabályok csak az UGC létrehozói tekintetében szólnak az üzleti cél hiányáról, az internetes közvetítők esetében nem; azok pedig az UGC-platformokat általában nagyon is üzleti célokból működtetik, és jelentős jövedelemre tehetnek szert hirdetési pénzekből.)

Ennek alapján megállapítható, hogy *a kanadai szabályozás még akkor sem lenne összhangban a nemzetközi szabályokkal, ha mód lenne az átdolgozási jogra vonatkozó kivételek bevezetésére, miután nem elégítené ki a háromlépéses teszt legelső feltételét sem.*

A teszt háromlépéses jellegének a lényege az, hogy ha bármelyik feltétel nem teljesül, nincs mód az adott kivétel alkalmazására; így nincs már szükség arra, hogy a következő feltétel teljesülését vizsgálják. *Mégis indokolt ebben az esetben a második lépés számbavétele is, hiszen az alszakasz (d) pontja a teszt második feltétele mintegy parafrázisának tekinthető: „the use of, or the authorization to disseminate, the new work or other subject-matter does not have a substantial adverse effect, financial or otherwise, on the exploitation or potential exploitation of the existing work or other subject-matter – or copy of it – or on an existing or potential market for it, including that the new work or other subject-matter is not a substitute for the existing one.”*

Nemcsak az a gond ezzel a kanadai feltétellel, hogy nincs értelme a második lépés fontolgatásának, ha a kivétel már az első lépésben „elbukott” a teszt szempontjából, hanem az is, hogy a „levegőben lóg”. *Olyan elvet mond ki, aminek az alkalmazására szolgáló biztosítékok nincsenek jelen az új szabályozásban; sőt néhány részletszabály éppen ellentétes vele.*

Tehát indokolatlan egy kanadai típusú vagy más hasonló UGC-kivétel bevezetéséről gondolkodni.

Végül, de nem utolsósorban *a személyhez fűződő jogok érvényesülését is figyelembe kell venni*. Egyes UGC-módosítások sérthetik – és gyakran sértik is – az alapul szolgáló művek integritását. Tehát *még ha mód is lenne külön UGC-kivételek bevezetésére, akkor is lennének esetek, amikor indokolt lehet fellépni szerzői jogi jogsértések miatt*.

A fentiekre figyelemmel két alapvető megoldás látszik lehetségesnek az UGC-jelenség kezelésére: (i) *egyedi vagy kollektív jogosítás*, amelybe beletartozik mind a „hagyományos,” mind a Creative Commons-típusú jogosítás; (ii) *jogérvényesítés a jogsértő UGC-felhasználásokkal szemben*. A két megoldás nyilvánvalóan *nem egymást kizáró alternatíva*.

A „strukturált párbeszéd” eredeti mandátuma csak az (i) alatti megoldásra – az aktív jogosításra – vonatkozik. A munkacsoportnak azonban az a véleménye, hogy értelmetlen beszélni jogosítási rendszerekről anélkül, hogy a jogosultak megfelelő védelmet kapnának a jogsértő felhasználásokkal szemben. Ezért a munkacsoport – ha a korlátozott mandátumra tekintettel röviden és vázlatosan is, de – foglalkozik az UGC problematikának az elválaszthatatlan másik elemével is.

LEHETSÉGES JOGOSÍTÁSI RENDSZEREK

A Creative Commons és más hasonló, ingyenes felhasználást lehetővé tevő jogosítási rendszerek

Az ilyenfajta jogosítás lehetősége egyszerűen leírható. A Creative Commons-felhasználási engedélyek némelyike kifejezetten megengedi a származékos művek külön autorizáció nélküli szabad létrehozását azzal a kikötéssel, hogy a származékos művek szerzői is ilyen feltétellel teszik lehetővé a további származékos művek alkotását és felhasználását. *Az ilyen felhasználási engedélyek könnyen hasznosíthatók UGC céljára, amit a CC-engedélyek típusait jelölő, uniformizált jelek is megkönnyítenek*.

Azonban a CC-engedélyek *csak bizonyos atipikus szerzők és más atipikus jogosultak részéről használhatók*, akiknek más jövedelemforrásaik vannak, és ezért nem fontos számukra a vagyoni jogok gyakorlása, *illetve bizonyos szervezetek, főleg állami intézmények részéről*, amelyeknek az esetében természetes lehet, hogy legalábbis annak a közösségnek a javára, amelynek az adóiból megrendelnek és finanszíroznak szerzői jogi védelem alá eső műveket, ingyenesen tegyék azokat hozzáférhetővé (bár az állami intézmények esetében aligha fordul elő, hogy a megrendelt tanulmányok vagy más alkotások szabad UGC-adaptációját is lehetővé tegyék).

Azonban *a CC-engedélyek esetében is előfordulhatnak jogsértő felhasználások*. Így például ha az engedélyek feltételeit nem tartják be (ellenszolgáltatás fejében tesznek hozzáférhetővé UGC-adaptációkat), s természetesen akkor is, ha valamely származékos mű az alapul szolgáló mű, illetve annak adaptációja integritását, és így a vonatkozó, személyhez fűződő jogot sérti.

A vagyoni jogok gyakorlására épülő (korlátozott körben létező) jogosítási rendszerek

Előfordulhat az is, hogy egy adott jogosult ad engedélyt egy UGC-t létrehozni kívánó adott „végefelhasználónak”. Ehhez arra van szükség, hogy a leendő UGC-alkotó a jogosulthoz forduljon engedélyért (ami úgy is megtörténhet, hogy a jogosult weblapján közzétett feltételeket elfogadva egyszerűsített módon kapjon jogosítást, ha nem is feltétlenül „egykattintásos” módon).

Ez azonban egyrészt viszonylag ritkának látszó eset, másrészt pedig a „strukturált párbeszéd” célja nyilvánvalóan inkább a nagyobb repertoárokat hozzáférhetővé tevő és az UGC által megkívánt gazdag és sokszínű választékot nyújtó jogosítási rendszerek kialakítása és működtetése. Tehát *inkább közös jogkezelő szervezetek vagy nagy repertoárral rendelkező jogtulajdonosok, jobbára jogi személyek jogosítási rendszereiről lehet szó.*

Több jogosítási modell is elképzelhető: (i) elvileg egyedi jogosultak is engedélyt adhatnak online közvetítőknak, hogy az azok szolgáltatásait igénybe vevőknek bizonyos esetekben és feltételekkel jogosítsanak UGC-típusú felhasználásokat; (ii) közös jogkezelők közvetlenül is engedélyt adhatnak végefelhasználóknak bizonyos típusú UGC létrehozására; és (iii) a közös jogkezelők az online közreműködők – UGC-platformok – útján is adhatnak engedélyt. A közös jogkezelési rendszerek, ott ahol erre lehetőség van, hatékonyak lehetnek, s nyilván a Bizottság is inkább ilyenekre gondolhatott.

A munkacsoportnak az online közvetítőket képviselő tagjai a következő megjegyzést fűzték a jelentéstervezet fenti bekezdésének (iii) pontjához: „ez utóbbi verziót az UGC-platformot üzemeltető közvetítő szolgáltatók nem tartják megoldhatónak, mivel a számosság okán nem tudják ellenőrizni, hogy egy adott platformon mennyi és milyen szerzői műveket tartalmazó tartalmak találhatóak.”

A testület elnöksége a munkacsoport többi tagjával egyetértve úgy látja, hogy ez a megjegyzés félreértésen alapul, miután ilyen jogosítás a gyakorlatban is létezik. Mint ahogyan a világon sok más közös jogkezelőnek, így az Artisjusnak is van olyan szerződése, amelynek alapján valamely UGC-platform, mint amilyen a YouTube, nemcsak a notice-and-take-down kötelezettségének tesz eleget, hanem a rendszere útján felhasznált nagyszámú jogosítatlan UGC-tartalmakra tekintettel jogdíjat is fizet.

Az ilyen megoldások mögött kettős felismerés áll. Egyrészt az, hogy a CJEU *L'Oréal v. eBay*-döntésében (C-324/09; 2011. július 14.) megállapított ismérvek szerint a tipikus UGC-platformok olyan tevékenységeket is végeznek, amelyek túlmennek a pusztán passzív tárhelyszolgáltatáson (amire az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 14. cikke alapján fennálló mentesség szól). Másrészt pedig annak a ténynek az elismerése, hogy az ilyen platformok (jórészt hirdetésekéből származó) bevételeinek a jelentős része éppen a jogosítatlan tartalmakhoz való hozzáférésnek köszönhető. *Ésszerű – mind a jogosultak, mind a közvetítők számára előnyös – megoldásnak látszik az, hogy a notice-and-take-down eljárást csak a súlyosabb esetekben*

használják (pl. újonnan közzétett és egyébként is nagy értékű alkotások esetében vagy pl. akkor, amikor a szerzők a műveik integritását ért sérelmek miatt lépnek fel), a többi esetre vontakozóan pedig – kizárólagos jogaik gyakorlásával – megfelelő és arányos jogdíjfizetés ellenében (utólagos) engedélyt adjanak az érintett tartalmaknak az UGC-platform útján való további hozzáférhetővé tételére.

Az említett megoldás nemcsak win-win, de win-win-win eredménnyel járhat: egyrészt, *mind a jogosultak, mind az UGC-platformok mentesülhetnek a notice-and-takedown rendszerek működtetésének a költségei alól* ott, ahol az elkerülhető; másrészt az *érintett védett tartalmak továbbra is hozzáférhetőek maradhatnak* a végfelhasználók számára; harmadrészt *a jogosultak is jogdíjhoz juthatnak*. Egy ilyen, a jogosultak kizárólagos jogainak gyakorlására épülő, s az ésszerűség és arányosság elvén nyugvó megoldást körvonalaznak a *www.ugcprinciples.com* honlapon közzétett elvek is, és az összhangban állónak látszik a „Licenses for Europe” program céljaival is.

Ami pedig az UGC-platformokon tömegesen jelen levő jogosulatlan tartalmak azonosítását illeti, az az egyre tökéletesebb digitális azonosítórendszerek révén megoldható, s a más területeken is eredményesen alkalmazott, megfelelő mintavételi módszerek folytán távolról sincs szükség a minden esetre külön kiterjedő egyedi azonosításra sem.

Mint a Bizottság által létrehozott UGC-munkacsoport harmadik ülésén előadott SACEM-prezentációból kitűnik, a zeneművek tekintetében *egyes közös jogkezelőknek vannak jogosítási modelljeik kislemezfelhasználók részére, amelyek bizonyos fajta UGC felhasználásra is kiterjednek* (a prezentációból nem derül ki azonban pontosan, milyen típusú UGC-felhasználások milyen feltételekkel való engedélyezéséről van szó). *Azon is sok múlik, hogy a származékos művek (az Egyesült Államok fair use-rendszeréből időnként átvett kifejezéssel: a transzformatív célú felhasználások) milyen szűkebb vagy tágabb fogalmát vesszük alapul. A tágabb fogalom felöleli a „szinkronizációs” jogot is, vagyis egy műnek, tipikusan zeneműnek egy másik műbe, tipikusan egy audiovizuális műbe való belefoglalására vonatkozó jogot. Jelentős különbség van azonban abban a tekintetben, hogy az egyes közös jogkezelők repertoárja kiterjed-e a szinkronizációs jogosításra, s ha igen, milyen esetekben és feltételekkel. Az Artisjus például csak szűk repertoárral rendelkezik ebben a tekintetben, jóllehet ilyen típusú engedélyezésnek számít a weboldalak zenei háttérét biztosító jogosítási modellje.*

Azonban az átdolgozás jogát – a művek integritására vonatkozó személyhez fűződő joggal való gyakori összefonódásra tekintettel is – inkább egyéni alapon kívánják gyakorolni a szerzők és egyéb jogosultak, és vonakodnak attól, hogy azzal kiegészítsék a közös jogkezelők repertoárját. Indokolt lehetne a bátorításuk arra, hogy ezen némileg változtassanak, és hogy bizonyos, a személyhez fűződő jogok szempontjából kevésbé „veszélyes” UGC jogosítását lehetővé tegyék közös jogkezelők útján. Szükséges azonban aláhúzni, hogy a személyhez fűződő jogoknak, s az adott összefüggésben különösen a művek integritását sértő változtatások vagy felhasználások elleni fellépés jogának az érvényesítésével kapcsolatos döntést

mindenképpen az érintett szerzőkre, illetve előadóművészekre indokolt hagyni, s e jogok védelmét megfelelően erős eszközökkel biztosítani kell az online környezetben is. Ebből a szempontból arra is figyelemmel kell lenni, hogy a származékos felhasználások között is nagy különbségek vannak. Pl. egy dolog valamely zeneműről készült felvételnek vagy egy részének háttérzeneként vagy idézetként való, módosítás nélküli UGC-felhasználása, s teljesen más dolog valamely mű akár kisebb mértékűnek tűnő olyan módosítása, aminek eredményeként az torzulást szenved vagy egyébként sérelmessé válik a szerző becsületére vagy/és hírnevére.

Sajátos jogosítási rendszert körvonalaznak a www.ugcprinciples.com weboldalon közzétett elvek, amelyek egyes nagy online közvetítők (UGC-platformok) és nagy jogtulajdonosi csoportok között kialakított keretmegállapodáson alapulnak. A rendszert a gyakorlatban is alkalmazzák – és kielégítőnek látszó eredménnyel – a YouTube (Google) és egyes nagy hollywoodi stúdiók között kötött megállapodások alapján. A lényege az, hogy az UGC-platform, a konkrét esetben a YouTube, szűrőrendszert (Content ID) alkalmaz a jogsértő műpéldányok azonosítására, a jogosultak, a konkrét esetben a stúdiók, pedig rendelkezésre bocsátják a szükséges digitális azonosító adatokat. A jogosultaknak emellett instrukciókat kell adniuk arra, hogy milyen művek milyen típusú jogosulatlan felhasználának az azonosítása esetén mi a teendő. Három alapvető alternatíva van. Az első a jogsértő tartalom eltávolítása vagy a hozzáférés blokkolása („taking down”, „blocking”, ami nyilván kézenfekvő és szükséges lépés újonnan közzétett értékes művek esetén). A második az ún. „tracking”, vagyis a jogosulatlan felhasználás egy ideig tartó figyelemmel kísérése abból a szempontból, hogy milyen intézkedés lehet indokolt. A harmadik pedig a „monetizing”, vagyis annak az engedélyezése, hogy a jogosulatlan UGC-tartalom továbbra is hozzáférhető legyen, azzal a feltétellel azonban, hogy az UGC-platform – a konkrét esetben a YouTube (Google) – hirdetésekéből származó jövedelméből egy bizonyos részt fizessen a jogosultaknak ennek fejében.

A munkacsoportnak az online közvetítőket képviselő tagjai a következő megjegyzést fűzték e bekezdés utolsó mondatához: „amennyiben az UGC-platform rendelkezik a 'tracking' illetve 'monetizing' megoldásokhoz szükséges rendszerrel.”

A munkabizottság többi tagja és a testület elnöksége egyetért ezzel, amennyiben ez azt jelenti, hogy a www.ugcprinciples.com rendszernek csak akkor van értelme, ha alkalmazzák is. Azonban ha a megjegyzés a megfelelő szoftver alkalmazására utal, arra inkább csak a „tracking” funkció céljára lehet szükség. A „monetizing” fogalma tágabb annál, mint amiről egy teljes www.ugcprinciples.com rendszeren belül szó van. Tágabb értelemben egyszerűen azt jelenti, hogy a jogosultak a kevésbé fontosnak látszó esetekben nem a jogosítatlan tartalmak eltávolítását, illetve a hozzáférésükhöz való blokkolást választják, hanem a kizárólagos jogukat úgy gyakorolják, hogy azoknak az UGC-platform útján való további hozzáférhetővé tételét, megfelelő és arányos jogdíj ellenében, utólag jogosítják.

Az említett rendszer a kizárólagos jogok gyakorlására épül, és szerződéses alapon működik. Szélesebb körre való kiterjesztése vonzó megoldásnak látszana. Indokolt lenne megvizsgálni, miként lehetne az ilyen rendszerek alkalmazását előmozdítani és a közös jogkezelési rendszerekkel is összekapcsolni. Mindez azonban összefügg azzal is, amire a lentiekben – a jogosítási rendszerek működtetésének feltételeként – röviden utalunk; nevezetesen az online közvetítők együttműködési kötelezettségére és a szolgáltatásaikat igénybe vevők által elkövetett jogsértésekért való felelősségükre vonatkozó, elavultnak látszó EU-szabályozás felülvizsgálatának a szükségességével is.

A munkacsoportnak az online közvetítőket képviselő tagjai a következő észrevételt fűzték a jelentéstervezetnek ehhez a bekezdéséhez: „Az online közvetítő szolgáltatók jelezték, hogy álláspontjuk szerint teljes mértékben együttműködnek a jogsértések kapcsán a ‘notice and take down’ eljárás keretében, azonban nem változtak a körülmények abban, hogy a feltöltött tartalmakért továbbra sem tudnak felelősséget vállalni, mivel az UGC-szolgáltatások lényege pont az, hogy a felhasználók korlátlan mennyiségben oszthassanak meg egymással tartalmakat, és a tartalmak számossága okán nincs lehetőségük minden tartalom kapcsán ellenőrizni, hogy az szerzői, illetve szomszédos jog által védett mű-e, illetve ha igen, van-e rá megfelelő felhasználási engedély.”

A munkacsoport ülésein nem volt vita az észrevétel első részét illetően, vagyis abban, hogy a magyar online közvetítőknek a notice-and-take-down eljárások keretében való együttműködése megfelelő. Olyan javaslat vagy elképzelés sem merült fel, amire az észrevétel utolsó része utal; nevezetesen, hogy az online közvetítőket arra kellene vagy lehetne kötelezni, hogy minden tartalmat ellenőrizzenek. Azonban, ami az ellenőrzési kötelezettség lehetséges eseteit és feltételeit illeti, a munkacsoport többi tagja, annak a tisztázását mindenképpen szükségesnek tartja – többek között a „notice-and-stay-down” elvére épülő bírósági ítéletek és a www.ugcprinciples.com elvek tükrében – hogy milyen esetekben és miként indokolt alkalmazni az említett irányelv (47) preambulumbekkezdésében foglaltakat, amely szerint: „Az, hogy a tagállamok nem írhatnak elő a nyomon követésre vonatkozó kötelezettséget a szolgáltatók számára, csak az általános jellegű kötelezettségekre vonatkozik; nem érinti azonban az egyedi esetben alkalmazandó nyomonkövetési kötelezettségeket, és különösképpen nem érinti a nemzeti hatóságoknak a nemzeti jogszabályokkal összhangban hozott intézkedéseit.”

Viszont az észrevétel közepén található három megállapítással nem értett egyet a munkacsoport többi tagja és a testület elnöksége is osztotta a munkacsoport többségének a véleményét. Az első az, hogy nem változtak volna a körülmények 2000 óta. Nemcsak a műszaki lehetőségek változtak alapvetően, s nemcsak a művek és más védett produktumok hozzáférhetővé tételének az üzleti és más terjesztési módszerei, de igen nagy számú megoldás merült fel az érintett kérdéseknek a jogalkotás és/vagy jogalkalmazás útján való kezelését illetően is. Ezek közül többel kapcsolatban jelentős érdekellentét

és ellentmondás alakult ki, amelyeket most már egy alapos újragondolás keretében valahogyan kezelni kellene. A második megállapítás úgy szól, hogy a szolgáltatók „a feltöltött tartalmakért továbbra sem tudnak felelősséget vállalni”. Ez ilyen formában az irányelv jelenlegi szabályai szerint sem áll fenn, hisz azok tisztázzák, hogy a szolgáltatóknak mikor és milyen felelőssége áll fenn ebben a tekintetben, s mikor mentesülhetnek az alól. A kérdés csupán az, hogy milyen esetleges változtatások lehetnek indokoltak e szabályozás újragondolásának az eredményeként. Végül a harmadik megállapítás – amely szerint „az UGC-szolgáltatások lényege pont az, hogy a felhasználók korlátlan mennyiségben oszthassanak meg egymással tartalmakat” – ilyen formában szintén nem állja meg a helyét. Csak addig lehet helytálló, amíg éppen a most tárgyalt kérdés (nevezetesen, hogy milyen intézkedések indokoltak a jogsértő tartalmakkal szemben) fel nem merül, vagyis addig, amíg a korlátlan mennyiségben való „megosztás” egyben nem korlátlan – vagy nagyszámú – jogosítatlan „megosztást” (a nemzetközi szerződések és az *aquis* szerint a nyilvánosság számára való jogosítatlan hozzáférhetővé tételt) – jelent.

Az eredeti művekre vonatkozó jogok és a jogosítatlanul létrehozott származékos művekre esetleg fennálló jogok viszonya az UGC-alkotások felhasználása szempontjából

A nemzetközi normák értelmezését illetően *nincs egyetértés abban, hogy a kizárólagos átdolgozási jog alapján történő jogosítás nélkül létrehozott származékos műveket is megilleti-e a szerzői jogi védelem*, s hogy az azokat létrehozók gyakorolhatnak-e szerzői jogokat.

A Berni Egyezmény új WIPO-kommentárja, többek között, a következő megjegyzéseket fűzi a 2. cikk (3) bekezdéséhez:

BC-2.44. *The question may emerge whether or not a derivative work created without the authorization of the author of the pre-existing work may enjoy copyright protection. It seems that the answer to this question should be affirmative.* This is so since, although the derivative work is the result of an infringement of the rights in the pre-existing work, this fact alone does not justify the use of the derivative work without authorization. (Sometimes the principle that “the theft from the thief is also a theft” is referred to in this respect, but this parallel is not completely fitting, since what is “stolen” from the author of the derivative work is more than what he has “stolen” from the author of the original work). *The records of the diplomatic conferences to revise the Convention do not leave any doubt that this interpretation is correct and that it corresponds to the intentions of the representatives of members of the Union when they adopted the relevant provisions.* The original, 1886 Act of the Convention only provided for the protection of “lawful” translations (in that act, there were no provisions yet on the protection of adaptations, etc). However, when the 1908 Berlin revision conference adopted, in substance (in the Berlin Act, still

as the second paragraph of Article 2) of what is now Article 2(3) of the Convention (only some non-substantive, wording changes took place later at the 1948 Brussels revision conference), it removed the "lawful" adjective from the text in stating that there was no justification to allow the use of the unauthorized derivative works "with impunity".⁵⁷ (Kiemelés tőlünk.)

A Berni Egyezményrel kapcsolatos dokumentumokban foglaltak ellenére *vannak azonban olyan kommentátorok, akik más véleményen vannak, s úgy vélik, azt az elvet kell alkalmazni, hogy saját felróható magatartása alapján senki nem szerezhethet előnyöket* (ideértve jogokat) a *nemo auditur turpitudinem suam allegans* és az *ex turpi causa non oritur action* elveknek megfelelően. *Sam Ricketson és Jane Ginsburg* a nemzetközi szerzői és szomszédos jogi szabályozásról szóló könyvükben például a következőképpen fejezik ezt ki a Berni Egyezmény 2. cikkének (3) bekezdéséhez fűzött kommentárjukban:

As a general matter, one corollary of the "without prejudice" [to the original work] proviso is that if the copyright in the underlying work impedes the creation of unlicensed derivative works, it would follow that *an unlicensed adaptation enjoys no copyright in its own right, regardless of its originality*. There may be circumstances, however, in which the "without prejudice" rule does not apply. These are likely to occur in the context of unlicensed, but lawfully excused adaptations such as parodies and burlesques, and caricatures (in the case of artistic works),... each of which has an honoured place in most cultural traditions. In addition, unlike adaptations, these may sometimes not even amount to a reproduction of the original work, insofar as they may rely on a mere suggestion of the idea of the original work as a starting point for their development.⁵⁸ (Kiemelés tőlünk.)

A 2. cikk (3) bekezdésének az előkészítő munkáiban, konkrétan az egyezmény 1948-as brüsszeli felülvizsgálati értekezletének a dokumentumaiban tükröződő álláspont (amelyre a nemzetközi szerződések jogáról szóló Bécsi Egyezmény 31. és 32. cikkében foglalt értelmezési szabályokra figyelemmel az új WIPO-kommentár is utal) és a fent idézett jogirodalmi vélemény azonban *nem különbözik egy tekintetben*. Nevezetesen abban, hogy *az egyezmény alapján nem megengedett származékos művek létrehozása az eredeti művek szerzőinek az engedélye nélkül, hacsak valamilyen (pl. a paródiára vonatkozó) kivétel nem alkalmazható az érintett esetre. A két álláspont csak abban – az amúgy nem lényegtelen – tekintetben különbözik, hogy a jogosítás nélkül létrehozott származékos mű felhasználható-e az utóbbi mű alkotójának az engedélye nélkül.*

⁵⁷ Eredeti lábjegyzet az idézett szövegben: Actes de la Conférence de Berlin 1908, International Office, Berne, 1909, p. 232.

⁵⁸ *Sam Ricketson, Jane C. Ginsburg*: International Copyright and Neighbouring Rights. Oxford University Press, 2005, p. 483–484.

A két álláspont azonban „összebékíthető” azon az alapon, hogy ha el is ismerjük a jogosulatlan származékos mű alkotójának a szerzői jogait, akkor is a két esetleg versenyző jog közül az eredeti műre fennálló szerzői jog dominanciáját biztosítjuk. Ha a brüsszeli felülvizsgálat dokumentumaiban tükröződő álláspontot vesszük alapul, akkor is az eredeti jogosultra indokolt hagyni nemcsak az eredeti mű, de az engedély nélküli adaptációi (ideértve az UGC-adaptációkat is) felhasználásának az engedélyezését is.

Bár az érintett eredeti művek jogosultjainak a kezében indokolt hagyni a jogosítást, *nem feltétlenül szükséges a részükről a kevésbé intrúzív UGC-adaptációkkal szembeni fellépés; egyszerűen csak gyakorolhatják és érvényesíthetik saját jogaikat azokra a változatokra is.* Ha az UGC-alkotók csak amatőrként és kedvtelésből hoznak létre új adaptációkat, ilyen módon esetleg megtehetik mindaddig, amíg a mű integritása és így az annak védelmére szolgáló személyhez fűződő jog nem sérül. Az eredeti jogosult természetesen választhatja azt is, hogy mégsem elégszik meg a jogdíbevétellel, és nemcsak a személyhez fűződő jogainak sérelme esetén lép fel, de ha úgy találja, hogy ez szükséges és lehetséges, magának az átdolgozási jognak a megsértése miatt is.

Ami a jogosítatlan UGC-adaptációkra esetleg fennálló jogokat illeti, nyilvánvalóan eltérő jogi helyzettel állunk szemben aszerint, hogy a fent ismertetett álláspontok közül melyiket vesszük alapul. Amennyiben az említett jogirodalmi álláspontot, a helyzet viszonylag egyszerű; csak az eredeti mű alkotójának a joga érvényesülhet. A jogosítatlan UGC alkotója csak egy módon válhat jogosulttá; nevezetesen akkor, ha utólagos jogosultságot szerez az eredeti mű szerzőjétől az utóbbi által meghatározott feltételekkel. *A jogosítatlan UGC-adaptációkra fennálló külön jogok elismerése sem jelenti azonban azt, hogy az ilyen adaptációk létrehozóinak azonos jogi státuszt kellene élvezniük az eredeti művek szerzőivel.* A *nemo auditur turpitudinem suam allegans* és az *ex turpi causa non oritur action* elv alapján indokolt, hogy alaphelyzetben csak az eredeti szerző jogainak gyakorlásán felül, azok érvényesítésének és jogdíjigényének az érintetlenül hagyásával, járulékos jelleggel próbálhassák gyakorolni az adaptáció tekintetében fennálló esetleges jogaikat. Az eredeti jogosulttal való bármilyen „osztás” pedig ebben az esetben is csak úgy lehet elfogadható, ha az az eredeti jogosulttal, esetleg az őt képviselő közös jogkezelővel kötött megállapodáson alapszik.

Az UGC-jelenség is rámutat annak a szükségességére, hogy a közös jogkezelés rendszerét is szükséges lenne átfogóan újragondolni. Úgy tűnik, hogy az utóbbi időben túlságosan egyoldalúan érvényesültek bizonyos versenyjogi és belső piaci megfontolások, amelyekkel kapcsolatban nem vették figyelembe sem az érintett jogoknak, sem pedig azok érvényesíthetőségének a sajátosságait. A valódi közös jogkezelés helyett – amelynek révén ideálisan minden egyes szerzői vagy szomszédos jog esetében minden országban egy vagy csak nagyon kis számú forrásból kaphatnak jogosítást a felhasználók – a fragmentált ügynökség típusú jogkezelés létrejöttét erőllette a Bizottság. Ezáltal a közös jogkezelés előnyei elvesztek vagy lényegesen csökkentek, és „járulékos kárként” sérelem érte a kulturális sokszínűséghez fűződő érdekeket

is. A közös jogkezelés előnyei akkor érvényesülhetnek a legjobban, ha az egy forrásból való jogosítás lehetőségét biztosítva „monopolhelyzetbe” kerülnek a közös jogkezelők. *Helyes megoldásnak nem az kínálkozna, hogy a mindenki érdekét (ideértve a jogszerű felhasználók nyomós érdekeit is) szolgáló „monopolhelyzetet” felszámolják, hanem hogy az ilyen helyzettel való visszaélés lehetőségét küszöböljék ki az átlátható és jó gazdálkodás szabályainak az érvényesítésével.* Be kellene látni, hogy akkor működhet jól egy közös jogkezelő rendszer, ha a felhasználók számára a legközvetlenebb és legkönnyebb hozzáférést biztosítja. Ez pedig az olyan rendszerek létrehozása mellett szólna, mint amilyen például a Santiago-megállapodások indokolatlanul lerombolt rendszere volt.

A testület elnökségének az ülésén felvetődött az a javaslat, hogy *kötelező közös jogkezelést is elő lehetne írni a jogosítás megkönnyítése és így a jogosultalan felhasználások kiküszöbölése érdekében.* Ebben azonban nem volt egyetértés. Ellenérvként az merült fel, hogy bár bizonyos esetekben, amikor azt a nemzetközi normák és az EU-szabályok megengedik, indokolt lehet kötelező közös jogkezelés előírása, épp a munkacsoport által vizsgált körben – vagyis az UGC-átdolgozások jogosítása körében – erre aligha lenne mód. Az átdolgozási jog és a művek integritása védelmének a joga szorosan összekapcsolódik; ezért, *ha létre is lehetne hozni valamilyen közös jogkezelési rendszert a kevésbé intruzív UGC-adaptációk engedélyezésére, az csak kiterjesztett hatályú közös jogkezelés lehetne* „opting out” rendszerrel (vagyis lehetőséget adva a szerzőknek a közös jogkezelés rendszeréből való kilépésre).

SEMMILYEN JOGOSÍTÁSI RENDSZER NEM LEHET IGAZÁN MŰKÖDŐKÉPES A JOGOSÍTATLAN FELHASZNÁLÁSOKKAL SZEMBENI HATÉKONY FELLÉPÉS NÉLKÜL

Mint ahogyan a fentiekben rámutattunk, a munkacsoport véleménye szerint a mostani „strukturált párbeszéd” kérdéseit *az EU szerzői jogi és kapcsolódó kulturális politikájának átfogó újragondolása keretében lenne indokolt megítélni és megoldani.* Egy ilyen újragondolásra a 2014. évi EP-választások utáni nyugodtabb körülmények között kerülhetne sor.

A szükséges átfogó felülvizsgálat keretében paradigmaváltozásra lenne szükség. *Az európai érdekek kiegyensúlyozottabb szerzői jogi politikát indokolnának.* Az utóbbi időben szinte csak arról volt szó, hogy miként lenne indokolt a szerzői és szomszédos jogok korlátozása bizonyos más érdekek érvényesítése végett. *Háttérbe szorultak a színvonalas és értékes alkotások létrejöttét fenntartható módon biztosító intézkedések.* Az érdekkiegyensúlyozás jelszavával lényegesen megbomlott az egyensúly az alkotók és más jogosultak terhére. *Az európai alkotók fent idézett „Enough is enough!” felhívása valós és meglehetősen súlyos ellentmondásokra hívja fel a figyelmet.* Hiba lenne úgy tenni, mintha ezek a veszélyek nem léteznének.

Szükségessé vált a jogok érvényesítését szolgáló elavult eszközrendszer felülvizsgálata. Ez mindenekelőtt az online szolgáltatók és más közvetítők együttműködési kötelezettségére és a

szolgáltatásukat igénybevevők által elkövetett jogsértésekért fennálló *felelősségükre vonatkozó szabályozás alapvető revízióját igényelné*. Ennek nyilván mindenekelőtt az elektronikus kereskedelemről szóló 2000. évi irányelvet kellene érintenie.

A munkacsoportnak az online közvetítőket képviselő tagjai a jelentéstervezet e bevezetésére vonatkozóan szóról szóra megismételték a fent idézett egyik észrevételüket: „Az online közvetítő szolgáltatók jelezték, hogy álláspontjuk szerint teljes mértékben együttműködnek a jogsértések kapcsán a ‘notice and take down’ eljárás keretében, azonban nem változtak a körülmények abban, hogy a feltöltött tartalmakért továbbra sem tudnak felelősséget vállalni, mivel az UGC-szolgáltatások lényege pont az, hogy a felhasználók korlátlan mennyiségben oszthassanak meg egymással tartalmakat, és a tartalmak számossága okán nincs lehetőségük minden tartalom kapcsán ellenőrizni, hogy az szerzői, illetve szomszédos jog által védett mű-e, illetve ha igen, van-e rá megfelelő felhasználási engedély.”

Figyelemmel az észrevétel szó szerinti megismétlésére, elegendő utalni a munkacsoport többi tagjának és az SZJSZT elnökségének az ezzel kapcsolatban fent kifejtett álláspontjára.

A munkacsoport meg van győződve arról, hogy az UGC és a „strukturált párbeszéd” többi témájának a kérdéseit csak a jogérvényesítés elavult és hatékonyságát veszített eszköztárával a felülvizsgálatával együtt lehetne és kellene megoldani. *Ezért röviden vázoljuk fel azokat az intézkedéseket, amelyeknek a szükségességéről szó esett a munkacsoport ülésein. Nevezetesen:*

- *Az Egyesült Államok szerzői jogához hasonlóan a jogosulatlan felhasználást hatékonyan előmozdító „linkfarmok” és más hasonló „location tool”-ok üzemeltetőire is ki kellene terjeszteni az elektronikus kereskedelmi irányelvnek a tartalomtárolásra („hosting”) vonatkozó felelősségi szabályait.*
- *A „notice-and-take-down” rendszernek a szerzői és szomszédos jogra vonatkozó alkalmazását a szolgáltatók minimális kötelezettségévé kellene tenni, és az alapvető feltételeit szabályozni kellene. A magyar „notice-and-take-down” rendszer jól bevált. Ha indokolt lehet a tökéletesítése, az nem a rendszer lényegét érintő kérdéseket érinti, hanem csupán egyes eljárási részleteket (pl. indokolt volna egyszerűsíteni az értesítési rendszert, lehetővé téve az e-mail útján való értesítést).*
- *Ugyanakkor látni kell, hogy a „notice-and-take-down” eljárás egymagában nem nyújt megfelelő védelmet a nagyszámú online jogsértésekkel szemben. A levett vagy blokkolt jogsértő anyagokat gyakran nyomban újra feltöltik. Ezért szükséges lenne a „notice-and-take-down” eljárásokat a „notice-and-stay-down” elvvel*

*kiegészíteni.*⁵⁹ Tehát a szolgáltatóknak azzal a kötelezettségével, hogy ha egyszer egy adott mű (pl. egy új film) tekintetében kiderült, hogy az csak jogsértő módon lehet jelen a szolgáltatók rendszerében, a szolgáltatóknak kötelességük legyen nemcsak eltávolítani azt, de megakadályozni az engedély nélküli újbóli feltöltéseket is.

A munkacsoportnak az online közvetítőket képviselő tagjai a következő észrevételt fűzték a jelentéstervezetnek ehhez a bekezdéshez: „A közvetítő szolgáltatók jelezték, hogy lehetetlen olyan megoldást alkalmazni, amely kizárja, hogy ugyanazon tartalmat más feltöltő, más címmel ne tudja feltölteni egy adott UGC-platformra, ezért a 'notice and stay down' megoldást nem tudják kivitelezni.”

A munkacsoport többi tagjai és a testület elnöksége szerint ez a megállapítás ilyen módon nem állja meg a helyét. A digitális azonosítók (amilyenek a digitális ujjlenyomatok vagy vízjelek) és megfelelő szűrőszoftverek (mint amilyen pl. a Content ID) együttes alkalmazása esetén mód van erre is (nem beszélve arról, hogy az engedély nélkül feltöltők gyakran nem fáradoznak azzal sem, hogy a címet megváltoztassák). A kérdés megint az, hogy mikor indokolt ilyen intézkedések alkalmazása az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 15. cikkének a (47) számú preambulumbekkezdéssel összhangban való értelmezése alapján.

- Ezzel összefüggésben tisztázni kellene, milyen esetekben lehet kötelezettsége a szolgáltatóknak a jogsértő anyagok nem általános, hanem célzott azonosítása és pl. megfelelő szűrőrendszerek útján való eltávolítása. A CJEU Scarlet⁶⁰ és Netlog-ítélete⁶¹ – az előzetes állásfoglalásra vonatkozó kérdések korlátozott voltából adódóan is – egyoldalúan, az általános megfigyelési közelezettség szempontjából vizsgálta ezt a kérdést. Ha egy korlátozott és célzott szűrőrendszernek

⁵⁹ A „notice-and-stay-down” elvét és kötelezettségét illetően különösen tanulságos a GEMA v. YouTube-eset, miután rámutat arra is, hogy milyen összefüggés van a jogosítatlan tartalmak blokkolása és a jogosítás mint alternatíva között. Ezért érdemes valamivel részletesebben is szólni róla.

2007-ben a GEMA, a német szerzői jogi társaság a YouTube-bal jogosítási megállapodást kötött, amely 2009-ben járt le, és nem került megújításra. Miután a tárgyalások nem jártak sikerrel, de a YouTube engedély nélkül is használta a védett tartalmakat, a GEMA 2010-ben pert indított.

A Hamburgi Tartományi Bíróság (LG Hamburg) 2012. április 20-i ítéletében megállapította, hogy a YouTube felelős a szolgáltatásait igénybe vevők által jogosítatlanul feltöltött zenei videókért, amennyiben nem tesz eleget bizonyos kötelezettségeknek. A kötelezettek pedig nemcsak arra terjednek ki, hogy a jogsértő tartalmakról való értesítés esetén késlekedés nélkül eltávolítsák azokat vagy blokkolják az azokhoz való hozzáférést, de arra is, hogy megakadályozzák az ugyanazon videókkal kapcsolatos jogsértést. A bíróság megállapította, hogy bár igaz, hogy a YouTube nem terhelhető aránytalan kötelezettségekkel, de nem aránytalan kötelezettség az, hogy megfelelő szűrőrendszerrel megakadályozza ugyanazoknak a zeneműveknek ugyanazon hangfelvételeken való jogosítatlan újrafeltöltését, amelyeket – azok jogsértő voltára tekintettel – egyszer már el kellett távolítani.

⁶⁰ C-70/10; 2011. november 22.

⁶¹ C-360; 2012. február 16.

az alkalmazása csupán azzal jár, hogy nyilvánvalóan jogsértő anyagokhoz való hozzáférést – a véghasználóknak harmadik személyek, ideértve a jogosultak részére való azonosítása nélkül – megszüntetnek, anakronisztikus és értelmetlen lenne a kifejezés szabadságának bármilyen korlátozásáról vagy a magánszféra védelmének megsértéséről beszélni (amiről az ettől különböző általános megfigyelési és szűrési kötelezettség szemszögéből szó volt a Scarlet- és a Netlog-döntésben).

- Az EU különböző tagországaiban *bírósági döntések* születtek⁶² a szolgáltatóknak arról a kötelezettségéről, hogy *a nyilvánvalóan tömeges szerzői jogi jogsértésekre berendezkedő honlapokhoz* (mint amilyen a Pirate Bay) *való hozzáférést blokkolják*. Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv vagy az Infosoc-irányelv módosításával az ilyen intézkedéseknek *a megfelelő biztosítékokkal való alkalmazását indokolt lenne előírni*. Az ilyen kalózkodások esetén, szintén megfelelő eljárásjogi biztosítékokkal, *a „pénzügyi közvetítőket”* (mint a hitelkártyákat kezelő, illetve a hirdetésekkel foglalkozó cégeket) *is kötelezni kellene az együttműködés megszakítására*.⁶³

A munkacsoportnak az online közvetítőket képviselő tagjai a következő észrevételt fűzték a jelentéstervezetnek ehhez a bekezdéséhez: „A blokkolás kérdésköréhez kapcsolódóan az online közvetítő szolgáltatók jelezték, hogy az álláspontjuk szerint nem kapcsolódik közvetlenül az UGC-kérdéskörhöz, mivel ez utóbbi esetében nincs szükség az oldal blokkolására, az esetleges jogsértő tartalmak notice-and-take-down eljárás keretében eltávolíthatóak.”

A munkacsoport többi tagjának és a testület elnökségének az álláspontja szerint sem kapcsolódik a blokkolás kérdése kizárólag csak az UGC-hez. Azonban kapcsolódik minden olyan esethez, amikor nyilvánvalóan tömeges szerzői jogi jogsértésekre berendezkedő honlapokról van szó (amelyeknek az esetében a természetüknél fogva a notice-and-take-down eljárások nem nyújtanak kielégítő megoldást), függetlenül attól, hogy „fájlmegosztó” rendszerekről,

⁶² L. például (i) a Bergamói Bíróságnak az ügyészség megkeresésére a Pirate Bay minden változatának blokkolására hozott 2008. augusztus 1-jei döntését (N. 3277/08 PM; N. 5329/08 GIP), amelyet az olasz Legfelsőbb Bíróság (Corte de Cassazione) 2009. december 23-i ítélete (No. 4937) megerősített; (ii) a Chancery Division, England and Wales 2012. február 20-i ítéletét a Dramatico Entertainment Ltd & others v British Sky Broadcasting Ltd & others-ügyben [2012 EWHC 268 (Ch)]; (iii) a Hágai Bíróság (Rechtbank's-Gravenhage) 2012. május 10-i ítéletét a Stictung BREIN v. UPC Nederlad B.V. et al-ügyben (413085 / KG ZA 12-156).

⁶³ L. a Franciaországban 2013. május 10.-én közzétett Lescure-jelentést (<http://www.culturecommunication.gouv.fr/Actualites/A-la-une/Culture-act-2-80-positions-sur-les-contenus-culturels-numeriques>), illetve annak angol nyelvű összefoglalóját az 1709 blogon (<http://the1709blog.blogspot.hu/2013/05/lescurereport-on-cultural-exception-in.html>): „Shift focus of anti-piracy action to large-scale for-profit piracy, bringing a follow-the-money approach to bear (actions against financial intermediaries).”

UGC-platformokról vagy bármilyen más ilyen honlapról van szó. Tehát indokolt az ebben az összefüggésben való megemlítése.

- A különböző módokon létrehozott vagy létrehozni tervezett „fokozatosválaszrendszerekre” („graduated response”) vonatkozó szabályok EU-szintű kodifikálása korai lenne. Azonban nyilvánvalóvá kellene tenni a szolgáltatók kötelezettségét arra, hogy – a jogosultakkal együttműködve – megfelelő megoldásokat alkalmazzanak a szerzői jogi jogsértést ismételt figyelmeztetés ellenére elkövetőkkel („repeat infringers”) szemben. Pl. az Egyesült Államokban egy ilyen általános jogszabályi kötelezettség alapján jött létre a „six-strike” rendszer [amely előreláthatólag még a hatodik stádiumban sem jár együtt az internetes kapcsolat teljes megszüntetésével, hanem csak a jelentős, illetve tömeges jogsértéseket lehetetlenné tevő vagy megnehezítő korlátozásával („throttling”)].

A munkacsoportnak az online közvetítőket képviselő tagjai a következő észrevételt fűzték a jelentéstervezetnek ehhez a bekezdéséhez: „Az online közvetítő szolgáltatók ugyanazt az észrevételt tették, mint a Pirate Bay kapcsán, hogy álláspontjuk szerint a ‘graduated response’ által megoldani próbált problémakör eltér az UGC problémakörétől, mivel ez utóbbi esetén az esetlegesen jogsértő anyagok eltávolíthatóak, nem szükséges az internetkapcsolat korlátozása.”

A munkacsoport többi tagja természetesen nem arra utalt ebben az esetben, amikor a notice-and-take-down eljárások megoldást nyújtanak, hanem azokra az esetekre, amikor valamely „végfelhasználó” ismételt figyelmeztetések ellenére is folytatja jogsértő tevékenységét. Az, hogy az ilyen kitartó jogsértő tevékenység illegális „fájlmegosztás”, UGC-platformokra való feltöltés útján vagy más módon megy végbe, közömbös ebből a szempontból. Tehát a munkacsoport többsége és a testület elnöksége szerint indokolt az ilyen intézkedések megfontolása ebben az összefüggésben és ilyen módon.

- Meglehetősen általánossá vált az a felismerés, hogy az igen nagy számú végfelhasználó kriminalizálása értelmetlen és lehetetlen lenne. Ezzel azonban a polgári jogi eljárások útján való jogérvényesítés jelentősége mint alternatíva megnőtt. A *Pro Musicae*-ügyben⁶⁴ az Európai Bíróság a különböző tárgyú – és egymással nem feltétlenül jól harmonizált – irányelvek értelmezésével megállapította, hogy *polgári ügyben lehetséges, de nem kötelező a szolgáltatók kötelezése arra, hogy a jogsértőket azonosítsák. Azokban az EU-országokban, ahol a CJEU döntése után lehetővé tették a szolgáltatók erre való kötelezését,*⁶⁵ ez arányos és eredményes

⁶⁴ C-275/06; 2008. január 29.

⁶⁵ L. a 2008. szeptember 1-jei német törvénymódosítást, amely szerint a bíróságok polgári eljárás keretében is elrendelhetik, hogy a szolgáltatók tájékoztassák a jogosultakat az online jogsértők kilétéről, amikor nyilvánvaló jogsértésről van szó, vagy a 2009. április 1-i svéd törvénymódosítást, amely ugyancsak lehetővé tesz a polgári bíróságok számára ilyen intézkedést.

eszköznek bizonyult a súlyosabb vagy tömegesebb jogsértéseket elkövetőkkel szemben. *Indokolt lenne az EU-szabályozás olyan módosítása, hogy a szerzői jogi és szomszédos jogi jogosultakat megillető tájékoztatási jog („right of information”) megfelelő eljárási biztosítékokkal erre is kiterjedjen.*

A MUNKACSOPORT MEGÁLLAPÍTÁSAINAK ÉS JAVASLATAINAK ÖSSZEFOGLALÁSA

1. *A munkacsoport a legfontosabbnak azt látja, hogy a magyar észrevételek ne szorítkozzanak a „strukturált párbeszéd” („Licences for Europe”) elszigetelt résztémáival kapcsolatos esetleges észrevételekre és javaslatokra, hanem tartalmazzanak általános észrevételeket és javsالاتokat is.*

2. *Az általános észrevételek és javaslatok keretében indokoltnak látszik rámutatni arra, hogy bár a résztémákkal kapcsolatban is megpróbáljuk kifejezni álláspontunkat, az azokkal kapcsolatos kérdések érdeményes megoldása csak az EU szerzői jogi és kulturális stratégiájának és politikájának a szükségessé vált alapos újragondolása keretében látszik lehetségesnek. A szerzői jogot és szomszédos jogokat érintő 2000-ben (az elektronikus kereskedelemről szóló irányelvben), 2001-ben (az Infosoc-irányelvben) és 2004-ben (a jogérvényesítési irányelvben) elfogadott szabályozás számos tekintetben elavulttá vált.*

A mostani konzultációról szóló, 2012. decemberi 18-i bizottsági közleményt előkészítő dokumentummal („Orientation Paper”) szemben az európai alkotók részéről történt felháborodott tiltakozást („Enough is enough!”) és a 12 EU-tagország kultúráért felelős miniszterének az udvarias figyelmeztetését aligha lehet figyelmen kívül hagyni. Úgy tűnik, hogy az EU szerzői jogi politikájában valóban jelentős egyensúlyhiány jött létre a szerzői joggal szemben álló érdekek egyoldalú figyelembevételével és bizonyos nyomós kulturális érdekek – mint amilyen például a kulturális sokszínűség védelme, különösen a kisebb tagországok és nyelvi közösségek szempontjából – elhanyagolásával. A „strukturált párbeszéd” minden témája a szerzői alkotásokhoz és más védett teljesítményekhez való hozzáférés megkönnyítéséről szól, ami nyilvánvalóan indokolt törekvés és cél. Az ilyenfajta kezdeményezéseknek azonban most már össze kellene kapcsolódniuk annak a nagyobb körülményt és politikai felelősséget igénylő feladatnak a megoldásával, hogy fenntartható módon biztosíthatók legyenek a nagyobb alkotói és pénzügyi erőfeszítést igénylő, értékes és vonzó kulturális és információs produktumok. Enélkül ugyanis a könnyebb hozzáférés értéke is kérdésessé válhat.

Mindez pedig most már a szerzői jog és a szomszédos jogok megfelelő gyakorlását és érvényesítését garantáló elavult eszközrendszer felülvizsgálatát is igényli. Mégpedig annak a felismerésnek az eddigieknél következetesebb érvényesítésével, hogy a szerzői jog és a szomszédos jogok által védett alkotásoknak és más teljesítményeknek sajátos kettős jellege van: ugyan árukról és szolgáltatásokról van szó, de olyanokról, amelyek az egyes közösségek történelmi és

kulturális hagyományait, értékrendszerét, érzésvilágát tükrözik, s az önazonosság hordozói; nem helyettesíthetők a globális piacról vagy az akár a belső piacról származó bármilyen produkttal.

3. A bizottsági anyagok nem eléggé következetesen használják az UGC fogalmát, azonban mégis megállapítható, hogy a „strukturált párbeszéd” témája elsősorban az eredeti alkotások valamilyen módosításával, átdolgozásával, más művekhez vagy anyagokhoz való társításával létrehozott UGC. Az ilyen UGC-vel kapcsolatban annak az álláspontnak a képviselését javasoljuk, hogy nincs szükség semmilyen új kivétel bevezetésére. Az Infosoc-irányelv által megengedett kivételeknek – az idézésre, főleg pedig a paródiára, a karikatúrára és az utánzásra vonatkozóaknak – a háromlépéses teszttel összhangban történő alkalmazása elegendőnek látszik azokban az esetekben, amikor az UGC létrehozását nem indokolt a jogosultak hozzájárulásához kötni.

4. Külön szükségesnek látszik visszautasítani azokat a tétova ötleteket, hogy az UGC céljára (is) át kellene venni az Egyesült Államok „fair use”-rendszerét (amely idegen lenne az európai hagyományoktól, és a mögötte álló, hosszú évtizedek alatt létrejött ottani esetjog nélkül alkalmatlan lenne), illetőleg alkalmazni lehetne a kanadai szerzői jogi törvény 2012-es módosítása során bevezetett külön UGC-kivételt (amely összeütközésben áll az irányadó nemzetközi normákkal).

5. Vannak bizonyos – viszonylag korlátozott körben alkalmazható – jogosítási rendszerek a konzultáció tárgyául szolgáló UGC-kategórián belüli egyes esetekre. A Creative Commons-engedélyek között akad olyan is, amely kifejezetten engedi a származékos művek szabad létrehozását (amennyiben az új változatra is ugyanazt az engedélyt alkamazzák). A CC-engedélyek azonban csak az atipikus jogosultak részéről használhatók (akik, más forrásokkal bírva, nem érdekeltek az érintett vagyoni jogok gyakorlásában). A közös jogkezelők repertoárja inkább csak egyes UGC-típusok jogosítását engedi meg (különösen azt, hogy a védett műveket, általában zeneműveket, egyes UGC-tartalmakba belefoglalják, pl. weboldalak háttérzenéjeként). Mivel az UGC-nek a védett művek kisebb-nagyobb módosításával való létrehozása az átdolgozási jogot érinti, s mivel a módosítások összeütközésbe kerülhetnek a művek integritásának a védelmével mint személyhez fűződő joggal, a szerzők vonakodnak átadni az ezzel kapcsolatos jogosítást a közös jogkezelőknek. Bár bátorítani lehetne egyes, kevésbé intruzív UGC-változatokra kiterjedő közös jogkezelő modellek létrehozását, olyan jogosítási rendszer, ami a jelen konzultáció témájául szolgáló UGC minden változatára vagy akár azok többségére kiterjedne, aligha tekinthető reális törekvésnek és megvalósítható megoldásnak.

6. Egyelőre annak a modellnek az alkalmazása látszik a legmegfelelőbbnek, amire a www.ugcprinciples.com weboldalon közzétett elvek épülnek. Ezek a legmarkánsabb jogsértésekkel

szembeni fellépést, a kevésbé jelentős esetekben pedig vagy a *de minimis*-elvvel is összhangban álló tűrést vagy egyszerűen az eredeti művekre fennálló vagyoni jogok gyakorlását jelentik. Az említett rendszer eredményesen működik a YouTube (gyakorlatilag a Google) és a nagy filmstúdiók között létrejött megállapodás alapján. Ugyan szélesebb körű alkalmazását bátorítani lehetne, mégis realisabbak lehetnek a hasonló elvekre épülő egyszerűbb megoldások. Ezek lényege abban állhat, hogy csak a súlyosabb esetekben lépnek fel a jogosultak az átdolgozási jogok megsértése ellen, illetve akkor, ha úgy találják, hogy a műveik integritásának védelmét szolgáló, személyhez fűződő jogukat indokolt érvényesíteni. Egyéb esetekben pedig egyszerűen gyakorolják az eredeti műre fennálló jogaikat, különösen akkor, amikor erre, mint a nyilvánosság számára való hozzáférhetővé tétel joga esetében, rendelkezésükre áll valamely közös jogkezelési rendszer. Az ilyen kisebb jelentőségűnek tekintett jogosítatlan adaptációk tűrése és a saját műre fennálló szerzői jognak az átdolgozók esetleges külön jogának a figyelmen kívül hagyásával való gyakorlása összhangban áll a *nemo auditur turpitudinem suam allegans* és az *ex turpi causa non oritur action* elvvel. Ha mégis elismerjük az adaptált változatokra az ilyen átdolgozóknak a jogát is, két lehetőség kínálkozik azok létrehozói számára. Vagy megpróbálják a saját jogaik külön érvényesítését, vagy pedig az, hogy az indokoltan „birtokon belül levő” eredeti jogosultakkal akár közvetlenül, akár közös jogkezelő szervezeteik útján utólagos megállapodást kötnek.

7. Bármilyen jogosítási rendszer azonban csak akkor működhet igazán, ha a jogosultaknak megfelelő eszközrendszer áll a rendelkezésükre a jogosítatlan felhasználásokkal szemben. Az előző pontban felvázolt modell alkalmazása is csak úgy képzelhető el, ha a jogosultak az általuk szükségesnek látott esetekben felléphetnek vagyoni jogaik súlyosabb megsértése, illetve személyhez fűződő jogaik sérelme esetén. Azonban épp ez az eszközrendszer az, amely súlyosan elavult; az EU szerzői jogi stratégiájának és politikájának a szükségessé vált átfogó újragondolása keretében annak modernizálása és bár kiegyensúlyottabbá, de egyúttal hatékonyabbá tétele látszik az egyik legfontosabb feladatnak. A munkacsoport a beszámolóban a jelen összefoglalót megelőző részében felsorolja azokat az intézkedéseket, amelyeket ebben a tekintetben kívánatosnak lát. Annak megfontolását ajánljuk, hogy a „strukturált párbeszéd” témáira adandó magyar észrevételekben, illetve javaslatokban ezekre is történjék utalás.